Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 248 (10845) | 1978 чылдың октябрь 27, пятница | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 көп

Үлетпүр ажылдакчылары! Улустуң хереглел бараaннарының шынарын болгаш ассортиментизин экижидиңер! Совет кижилерниң улам өзүп орар хереглелдерин улам долу хандырыңар!

(СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларындан).

СЭКП ТК-да болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

СЭКП ТК-ның июль (1978 чыл) Пленумунуң шиитпирлеринге дүүштүр, кедээ ажыл-агый продукциязын бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын көвүдедиринге колхозтарның, совхозтарның материалдыг сонуургалын бедидер, боттарының экономиказын быжыглап алырда колхозтарга болгаш совхозтарга саң-хөө дузаламчызын көргүзер сорулга-биле СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели «Сүттү, дүктү, каракульду, хойларны болгаш өшкүлерни, картофельди болгаш ногааларның чамдык хевирлерин садып алыр өртектер дугайында» база «Колхозтарга болгаш совхозтарга саң-хөө дузаламчызын көргүзер дугайында» доктаалдар хүлээп алган.

Садып алыр өртектер дугайында доктаалда 1979 чылдың январь 1-ден эгелээш сүттү болгаш сүт продуктуларны садып алыр өртектерни чуртка ортумаа-биле 14 хуу, хойларны болгаш өшкүлерни садып алыр өртектерни 11 хуу, дүктүүн—18 хуу, каракуль хураган кештерин—35 хуу, картофельди—38 хуу, огурецтарни, помидорларны, согунаны болгаш чеснокту садып алыр өртектерни 9 хуу бедидерин көрген.

Садып алыр өртектерни бедитсе-даа, үүрмектеп садыглаар өртектерни өскертпес.

Сүттү, сүт хоюун, хойларны болгаш өшкүлерни, картофельди садып алыр өртектерни бойдус-экономика байдалдарын барымдаалап, республикалар аайы-биле аңгы-аңгы болдурар. Сүттү садып алыр өртектерни сорттар болгаш зоналар аайы-биле, хойларны болгаш өшкүлерни садып алыр өртектерни деңгилдезиниң категорияларының база зоналарының аайы-биле, картофельди садып алыр өртектерни областарның, крайларның болгаш автономнуг республикаларның байдалдарын барымдаалап бадылаарын эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлелдеринге дааскан.

Огурецтерни, помидорларны, согунаны болгаш чеснокту зоналар, быжарының хуусааларын болгаш шынарын барымдаалап ылгааның ёзугаар садып алырының чаа бедиткен өртектерин ССРЭ-ниң Өртектер талазы-биле күрүне комитеди-биле дугурушканын ёзугаар ажылдап кылырын болгаш 1979 чылдың январь 1-ден эгелеп күштүг болдуруп чорударын эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлелдеринге дааскан.

Дүктү болгаш каракуль хураган кештерин садып алырының өртектериниң прейскурантыларын, эргежок чугула апарганда бараанныг бүдүрүлгениң кол районнарын барымдаалап өртектерни аңгы-аңгы болдурарын, ол ышкаш айыттынган продукцияның эң үнелиг хевирлеринге болгаш сорттарынга өртектерни колдады бедидерин көрүп тургаш, ССРЭ-ниң Чиик үлетпүр министерствозунуң болгаш ССРЭ-ниң Кедээ ажыл-агый министерствозунуң киржилгези-биле ажылдап кылырын болгаш бадылаарын ССРЭ-ниң Өртектер талазы-биле күрүне комитединге дааскан.

Садып алыр өртектерни мынчалдыр бедидеринге күрүнениң чарыгдалдары чылга онаштыр 3,2 миллиард рубль болур.

Колхозтарга болгаш совхозтарга саң-хөө дузаламчызын көргүзер дугайында СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалында ССРЭ-ниң Курбанкызының чээлилериниң талазы-биле 7,3 миллиард түңнүг өрелерни болгаш төлээр хуусаазын узаткан 4 миллиард рубль түңнүг өрелерни колхозтардан болгаш совхозтардан үндүр бижиир кылдыр көргенин эвилелдешкен республикалар аайы-биле хувааганын бадылаан.

Эгидериниң хуусаалары 1978—1980 чылдарда келир чээлилер талазы-биле өрени бирги ээлчегде үндүр бижиирин болгаш төлээлер хуусаазын узадыр апаарын көрүп, колхоз болгаш совхоз бүрүзүнүң экономиктиг база саң-хөө байдалын барымдаалап тургаш, ССРЭ-ниң Курбанкызындан алган чээлилер талазы-биле өрелерни үндүр бижиириниң хемчээлдерин болгаш төлээр хуусааларын узадырын район, область, край болгаш автономнуг республика бүрүзүнүң аайы-биле тодарадырын эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлелдеринге дааскан.

СЭКП ТК-ның июль (1978 чыл) Пленумунуң доктаалын удуртулга болдургаш, партия, совет, кедээ ажыл-агый органнары, колхозтарның болгаш совхозтарның ажыл-ишчилери камналгалыг болгаш хумагалалдыг болуру, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери, кедээ ажыл-агый продукциязының бот-үнезин чиигедир болгаш ажыктыын бедидер дээш демиселди калбартыр дээрзинге СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели бүзүрелин илергейлээн.

МАЛ КЫШТАГЛААШКЫНЫНЫҢ КОЛ АЙТЫРЫГЫ

ҮҮРМЕК ЧҮВЕ ТУРБАС

Ажыг кыштың тыныжы үре кагылап, ак харын даглар хөрээнче кирр чаап кел чыдары ол. Өске бүгү ажыл-агыйларда дег, Кедээ ажыл-агыйның Дуржулга станциязының мал ажылдыглары бо чылдың кыштаглаашкынынга белеткелдиң темпизин бедидип, кижи болгаш техника күжүн мөөңнеп турар.

Ажыл-агыйның ишчилери бо хүннерде кол кичээнгейни чүүже угландырганының дугайын кол зоотехник М. Чистобаев мынчаар чугаалап турар:

— Бо чылын кол күштүг мал чеми белеткээринче мөөңнээн бис. Ажыл-агыйның фермаларында, малчыннарда ниитизи-биле 2790 мыйыстыг бода мал, 10 муң ажыг хой бар. Ол ышкаш 1700 ажыг аныяк молдургалар, хунажыннар, бызаалар бар. Ынча малды кыштап хүр ажырар сорулга-биле кыштаглаашкынга белеткелди эрте-ле эгелээр деп шиитпирлээн бис. Хойжуларның ужен үш турлагларында чуртталга бажыңнарының иштин чугайлап, будуп, соңгаларын шилдеп, печкаларын эдип септээрин доозуп турар. Ол ышкаш хөмүр-даш, ыяшты сөөртүп чедирерин организастаан. Бирги ээлчегде мал чемин фермаларже сөөртүп турар. Аныяк бода мал турлаанче амга чедир 158 тонна саваңны сөөртүп, сарааттаан. Хойжуларның турлагларынче саваңны база дажыглап турар.

Кыштаглаашкынга белеткел ажылында үүрмек чүве турбас ужурлуг. Мал кажааларын чылыглаары, курган өдек бөлери, шанак, дуга, хендирден эгелээш идик-хепке чедир хынамчалыг кылыр ажыл-ла хөй. Ол дугайын малчыннар эки билип, амдыгаштан хөделип турар. Кадарчы Иван Липовцев, хойжулар Петр Чүлдүң, Сергей Тырышкак олар кыштаглаашкынга ыяк белеткенип, өскээртен дуза дилевейн ажылдап турарлар. Чуртталга бажыңнарының крышаларын кылырынга, кажаалар доразын, кырын хөмерге дээн ышкаш улуг хемчээлдиг ажылдарга тудугжулар болгаш хүүрек-ускуушттуг тракторлуг механизаторлар дузалажып турар.

Шөлдерде 1000 тонна хире саваң бар. Ону «Беларусь» база К-700 тракторлар-биле ажаап ап турар.

Келир чылдың февраль эгезинде хойнуң массалыг оолдаашкыны эгелээр. Ынчангаш эки хоолулуг мал чемин, сигенни, саваңны амдыгаштан магадылаан. Сиген үнүжү хирелиг-даа болза 700 тоннаны курлавырлаан.

Кыш мапавас болганда Дуржулга станциязының мал ажылдыглары, тускай эртемниглери ниитиниң малынга тодуг, чылыг кыштаглаашкынны хандырар дээш күжениишкинниг ажылдап турар.

Д. ЕНДАН.

ЧЕДИИШКИННИГ ДООЗАР ДЭЭШ

Кыштаглаашкынга эки белеткел — малдың чаш төлүн менди камгалап ап, хөй продукция алырының бир кол магадылалы болур. Бо чугула ажыл «Алдан-Маадыр» совхозта уламчылап турар.

Совхоз эрткен чылын 116 коданга шээр малды кыштаткан болза, бо чылын оларның санын 86 чедир кызырган. Ол черүк эвээш малдыг коданнарны каттыштыргаш, мөөңнеп, улгаттырганындан чедип алдынган. Чижээ, бода малдың 16 коданын 4 улуг кодан кылдыр мөөңнээн. Бо бүгү кыштаглаашкынга белеткелди шынарлыг чорударынга биче эвес идиглиг болуп турар.

1978—79 чылдың кыштаглаашкынынга республиканың мурнакчы малчыны Д. Ооржак, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Д-Н. Ооржак, аныяк малчыннар К. Моңгуш, Ш. Ооржак, совхозтуң Бора-Тайга салбырында Д. Ховалыг, С. Моңгуш, Ак-Даш салбырындан М. Ондар дээш өскелер-даа өдек-кыштагларын ыяк кылдыр септеп, боттары 10—20 тонна сигенни кезип белеткээш, кыштагларында чедирип алганнар. Бо малчыннар кыштагларында өдекти бөлүп, малдың чаш төлүн тургузар кажааларын чылыглап, мал чемгерер, суггарар херекселдерин бүрүн четчелеп алган.

Ынчалзажок чамдык малчыннар бо хүннерге чедир кыштагларын орта септеп, чылыглап албаан. Совхозтуң Бора-Тайга салбырынга—үш, Алдан-Маадыр төп салбырында беш кыштаг мынчага чедир септеттинмээн болуп турар. Удавас хар чаап, соок дүжүп келирин биле турза, совхозтуң удуртукчулары кыштагларны бүрүн септеп доозар талазы-биле дээштиг хемчеглер ап чорутпайн турары канчап-даа таарышпас.

Ынчангаш арткан хоңуктарда кыштаглаашкынга белеткелди үениң байдалынга дүүштүр шалыпкын болгаш шынарлыг организастап чорудары негеттинип турар.

М. СУНДУКАЙ.
Чөөн-Хемчик район.

БЕДИТКЕН ХҮЛЭЭЛГЕЛЕР

«Сүт-Хөл» совхозтуң Ишкин салбырының Чаңгыс-Шивиде өшкү бригадазының кадарчыларының ниити хуралынга бригадир Чүпештээ Ондар малчыннар кыштаглаашкынны чедиишкинниг эрттирерин, төрүүрү 100 өшкүден 90 анайны камгалап алырын, бир өшкүден 500 грамм чөөктү кыргыырын бүзүреткен.

Бригаданың мурнакчы кадарчылары Делгер-оол Түлүш, Болат-оол Ондар келир чылын төрүүр 100 өшкүге онааштыр 95 анайны камгалап алыр болгаш бир өшкүден 700 грамм чөөктү кыргыырын хүлээнгеннер. Ол ышкаш келир кышка чогумчалыг белеткенип, кадарган малын кыштап менди ажырарын аазааннар.

Салбырның ыраккы болгаш делгем одар-белчиирлиг чери Шом-Шумда өшкү кадарчызы Александр Ондар бо чылын төрүүр 100 өшкүден 116 анайны чидириг чок камгалап алган болгаш бир өшкүден-не 888 грамм чөөктү кыргып алган. Ынчангаш совхозтуң өшкү кадарчыларының аразында калбарган социалистиг чарышка тиилекчи боop, Моол Арат Республиканже экскурсиялаар халас путёвка-биле шаңнаткан. Мурнакчы кадарчы А. Ондар келир чылын 100 өшкүге онааштыр 110 анайны камгалап алырын хүлээнип турар.

Совхозтуң дирекциязы, партия, ажылчын комитеттери малчыннарның амыдырал-чуртталгазының культурлуг деңнелин бедидеринче чугула кичээнгейни салып турар. Чаңгыс-Шиви бригаданың төвүнде чунар-бажыңны, кызыл-булуңну тудуп, ажыглалга кирген.

О. БОРАШ.
Чөөн-Хемчик район.

Хүр-менди ажырар

«Чаа орук» совхозтуң К. Ынаалай удурткан № 2 хойжу бригадазының малчыннары 1978-79 чылдың кыжынга хынамчалыг белеткенип турарлар. Малчын бүрүзү кыштагларында четчир хемчээлдиг сигенни чедирип алган.

Бригаданың хойжуларының аразында мурнакчылар эвээш эвес. Ындыгларга Б. Сагаачы, С. Хайың, С. Ынаалай дээш өскелерин-даа хамаарыштырып болур. Кызымаккай ишчилер кыштагларын өй-шаанда эки шынарлыг кылдыр септеп, четчир өдекти бөлүп, дусту база чедирип алган.

С. КОМБУ.
Эрзин район.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады Мария Васильевна Сафронованың удурткан комсомолчу-аныяктар бригадазы 80 аал ишти чурттаар бажыңның тудуунда ажылдап турар. Комсомолчу кыстар графикте көрдүнгенин мурнап, планын ажыр күүседип турар. Шеверлекчилер М. Ондар, Н. Доюлбаа, С. Хертек бригадада чоокта келгеннер, ынчалза-даа дуржулгалыг эштериниң дузазы-биле олар ажылга мергежип, чаңчыга бергеннер. Ам олар мурнакчыларның одуруунда чоруп турарлар. Чуртталга бажыңында шеверлел ажылдарын мурнакчы бригада Октябрьның 61 чыл оюн таварыштыр доозкаш, чагыкчыларга—Тыва автоорук эргелелинге хүлээдирин шиитпирлээн.

ЧУРУКТА: (солагай таладан) мурнакчы шеверлекчилер, комсомолчулар Маргарита Ондар, Наташа Доюлбаа, Светлана Хертек.

«Сельхозтехниканың» Кызылда районнар аразының каттыжыышкынының мастерскаязының цехтеринге өөрүшкүлүг медээ дыңналы берген: мастер В. М. Хорошавцевтиң участогунга бо чылдың эгезинден бээр К-700 дээр 83 тракторну септеп, холдан үндүрген. Ол дээрге, чүгле участоктуң ажылчыннарының эвес, харын районнар аразының каттыжыышкынының бүдүн коллективиниң күш-ажылчы тиилелгези-дир. Чүге дээрге, пландан ажыр үш улуг тракторну септеп үндүргени ол. Участоктуң слесарь-мотористери болгаш агрегатчылары кызымаккай ажылдаан. Коммунистер П. Байыр-оол, М. Иргит олар социалистиг чарыштың бирги болгаш ийиги черин ээлээннер. Үшкү черде —моторист Д. Моңгуш болган.

ЧУРУКТА: слесарь-моторист Петр Ондарович Байыр-оол (солагай талазында) «Совет Тыва» совхозтуң механизатору Койгун Кадарчы-оолга К-700 тракторну септээринге дузалажып тур.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотолары.

ВЛКСМ-ниң 60 чылынга

ЛЕНИННИҢ ХЕРЭЭНГЕ ШЫНЧЫ

100 муң аныяк москвачылар беш чылдың үш чылдарының планныг онаалдаларын күүседипкен. Ленинградта «Киров заводу» каттыжыышкынының конвейеринден пландан ажыр күчүлүг 15 тракторну бүдүрүп үндүрген. Миллиард пуд тарааны ажаап алган украин тараажыларының тиилелгезинге аныяк ишчилер улуг үлүгүн киирген. Чурттуң аныяктарының бо бүгү болгаш өске-даа чедиишкиннериниң дугайын октябрь 25-те доозулган «Ленинниң чагыгларынга шынчы бис» деп Бүгү-эвилелдиң комсомол хуралының киржикчилери чоргаарал-биле чугаалап турганнар.

Төрээн Коммунистиг партияга, оон ленинчи Төп Комитединге шаккыылдың болгаш өөрүп четтириишкинниң сөстерин олар комсомол организациязы бүрүзүнге чугаалап турганнар. Партияның удуртулгазы-биле, оон доктаалдары сагыш салдырыышкынынга чалгыналган комсомол демиселдиң болгаш тиилелгениң алдарлыг оруун эрткен болгаш аныяктарның хүлээ көрдүнген [illegible] болу берген.

Ховуларга болгаш заводтарга, школаларга болгаш дээди өөредилге черлеринге, Төрээн чурттуң ыдыктыг кызыгаарларын камгалаарынга аныяктар беш чылдың чыл демдеглелинге өскү арыннарны киирген. Миллион-миллион аныяк бүдүрүлгечилер, он-он муң аныяктар коллективтери үш чылдарының планнарын күүседипкен. БАМ-ның аныяк тудугжулары, Тюменьниң нефтичилери, «Союз» газ дамчыдылга хоолайының болгаш Атоммаштың тудугжулары күш-ажылчы улуг чедиишкиннерлиг ажылдап турар.

Сибирьниң болгаш Ыраккы Чөөн чүктүң объектилериниң тудуунга шефтээшкинни улам экижидер дугайында эш Л. И. Брежневтиң айтышкынын күүседипшаан, комсомол ол районнарже боттарының муң-муң дайынчыларын чоруткан. ВЛКСМ-ниң 60 чылы аттыг Бүгү-эвилелдиң шалыпчы отряды Кара хөрзүнүг эвес зонада чедиишкинниг ажылдап эгелей берген. Оолдар болгаш кыстар БАМ-ның тудугжуларының чарышка кыйгырганын хүлээп алганнар.

Хуралга белеткелдиң болгаш ону эрттирген үеде патриотчу үнелиг эгелээшкиннерни аныяктар үндүрген. Шалыпчы тудугларга субботниктер эрттирилээн. Дыка хөй аныяк ажылчыннар, участоктар, цехтер, ээлчеглер боттарының камгалап алган чиг-эдинге болгаш электроэнергиязынга ажылдаан. Беш чылдың планныг онаалдаларын В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюнга чедир күүседиринче кыйгырган Ульяновскиниң комсомолчуларының эгелээшкинин [illegible] деткимчени алган.

(СЭТА).

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Октябрь 25-те РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң хуралы болуп, 1978 чылдың 9 айларында РСФСР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планының база РСФСР-ниң Күрүне бюджединиң күүселдезиниң түңнелдерин аңаа чугаалашкан.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң, СЭКП ТК-ның декабрь (1977 чыл) болгаш июль (1978 чыл) Пленумнарының шиитпирлерин чедиишкинниг күүседип, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтиң чугааларында кирген айтышкыннарны болгаш сүмелерни амыдыралга боттандырып турарының, ССРЭ-ниң чаа Конституциязының бир чыл оюн болгаш Улуг Октябрьның 61 чыл оюн төлептиг уткуур дээш социалистиг чарышты калбак нептереткениниң түңнелинде РСФСР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезинге чаа чугула чүүлдер чедип алдынганын хуралга демдеглээн.

Продукция сайгарарының хемчээлиниң талазы-биле 9 айларның планы күүседтинген. Республиканың девискээринге үлетпүр бүдүрүүшкүнүнүң немей өзүлдези эрткен чылдың хамаарышкан үезинге деңнээрге, 1978 чылдың планында көрдүнген 4,5 хуунуң орнунга 4,6 хуу болган. Үлетпүрге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 3,7 хуу немей өскен.

РСФСР-ниң кедээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери бо чылын тараа культураларының эки дүжүдүн өстүрген. Эрткен чылдың хамаарышкан үезинге деңнээрге мал ажылының продуктуларының кол хевирлерин бүдүрери көвүдээн.

Социал программа чедиишкинниг боттанып турар. Үүрмектеп садыглаар бараан саарылгазы 3,8 хуу болгаш чоңга ачы-дуза чедиририниң хемчээли 7,9 хуу улгаткан. Күрүнениң капитал салышкыннарының күсели-биле ниити шөлү 23,4 миллион дөрбелчин метр чуртталга бажыңнарын, социал болгаш культура-амыдырал угланыышкынының хөй санныг объектилерин ажыглалга киирген.

1978 чылдың 9 айларында РСФСР-ниң Күрүне бюджеди орулгалар талазы-биле күүседтинген. Бүгү автономнуг республикаларның күрүне бюджеттери, крайларның, областарның, Москва болгаш Ленинград хоорайларның бюджеттери орулгалар талазы-биле база күүседтинген.

Ынчалзажок Россия Федерациязының планының болгаш бюджединиң күүселдезинде четпестер база барын хуралга демдеглээн.

1978 чылдың 9 айларында план болгаш бюджет күүселдезиниң түңнелдерин ыяк анализтээрин, продукцияны бүдүрериниң болгаш дужаап чорударының, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрериниң, кол фондуларны ажыглалга киирериниң талазы-биле онаалдаларны күүседип турарында хожудаашкыннарны бо чылдың арткан үезинде ажып эртериниң хемчеглерин ажылдап кылырын болгаш боттандырарын РСФСР-ниң министерстволарының, ведомстволарының удуртукчуларынга, автономнуг республикаларның Министрлер Чөвүлелдеринге, крайкүүскомнарга, облкүүскомнарга, Москва болгаш Ленинград хоорkүүскомнарынга РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлели хүлээткен.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүнге кандидат, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы М. С. Соломенцев ук хуралга чүве чугаалаан.

УЖУДУУШКУНДА «ИНТЕРКОСМОС-18»

СЭТА-ның дыңнадыы

Тайбың сорулгаларга космос делгемин шинчилээр болгаш ажыглаар талазы-биле социалистиг чурттарның кады ажылдажылгазының программазын ёзугаар 1978 чылдың октябрь 24-те Совет Эвилелинге Черниң «Интеркосмос-18» кылымал спутнигин салып үндүрген.

«Интеркосмос-18» спутникти салып үндүргениниң сорулгазы болза Черниң магнитосферазының болгаш ионосферазының аразында бот-боттарынга салдар чедирип турарын комплекстиг шинчилеп көөрү болур.

Спутниктиң иштинде информация дамчыдарынга херектиг эртем аппаратуразын тургускан. Оңу Венгр Улус Республиканың, Герман Демократтыг Республиканың, Польша Улус Республиканың, Румыния Социалистиг Республиканың, Совет Эвилелиниң болгаш Чехословак Социалистиг Республиканың специалистери кылган.

Черниң «Интеркосмос-18» кылымал спутнигин орбитаже дараазында хемчээлдиг кылдыр салып үндүрген:

— Чер кырындан эң ыраа (апогейге)—768 километр;
— Чер кырындан эң чоок ыраа (перигейге)—407 километр;
— долганырының баштайгы үези—96,4 минута;
— орбитаның ийленчээ—83 градус.

Шенелдениң киржикчилери чурттарның специалистери космодромга эртем аппаратуразын белеткээн болгаш оон ажылын удуртурун боттандырып чоруткан.

Спутниктиң иштинде системалар болур-чогуурy-биле ажылдап чоруур.

Совет Эвилелиниң командылал-хемчээкчи комплекизиниң Чер кырында станциялары болгаш шенелдениң киржикчилери чурттарның телеметриктиг системазының хүлээп алыр пунктулары спутниктен кээп турар эртем информациязын үргүлчү хүлээп ап турар.

КОМСОМОЛ ДУГАЙЫНДА ЭКРАН

Чоокта чаа Москвага ВЛКСМ-ниң юбилейинге тураскааткан аныяктар фильминиң Бүгү-эвилел неделязы солун көргүзүглер-биле ажыттынган. Найысылалдың кинодокументалистериниң чаа ажылы — Ленинчи комсомолдуң революсчу, дайынчы болгаш күш-ажылчы чаңчылдарының дугайын тоожуп турар «Салгакчылар» деп картина-биле көрүкчүлер танышкан. «Онза кичээнгейниң девискээринде» деп уран-чечен кино совет дайынчыларның хүн бүрүде маадырлыг ажыл-херээниң дугайын көргүзүп турар.

Темалыг кежээлер, партияның хоочуннары-биле, хамааты болгаш Ада-чурттуң Улуг дайынының киржикчилери-биле, беш чылдың мурнакчылары-биле, ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниң делегаттары, литератураның болгаш уран чүүлдүң ажылдакчылары-биле ужуражылгалар — аныяктар фильминиң неделязының программазында кирип турар.

(СЭТА-ның корр.).
Москва.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: отчёттар болгаш соңгулдалар

КҮҮСЕЛДЕНИ ЧЕДИП АЛЫР

СЭКП-ниң XXV съездизиниң болгаш партия Төп Комитединиң оон дараазындагы Пленумнарының шиитпирлерин, эш Л. И. Брежневтиң Сибирь болгаш Ыраккы Чөөн чүктүң районнарынга чорааш берген айтыышкыннарын база сүмелерин күүседир дээш совхозта партия организациязы ажыл-ишчилерниң ортузунга чамдык ажылдарны отчёттуг үениң дургузунда чорудуп келген.

СЭКП ТК-ның июль (1978 чыл) Пленумунуң шиитпирлеринге дүүштүр кедээ ажыл-агыйны хөгжүдер хемчеглерни ажылдап кылгаш, ону боттандырарынче кичээңгейни угландырган. Партия комитединиң болгаш эге организацияларының хүн бүрү чорудуп турар партийжи-организастыг, политмассалыг ажылының түңнелинде Чөөн-Хемчикте «Октябрь 30 чылы» совхозтуң ажыл-ишчилери бо чылдың эрткен тос айларында чамдык эки көргүзүглерни чедип алган. Ажыл-ишчилер тос айларда күрүнеге эът садарының планын 105 хуу, сүт садарының онаалдазын 103 хуу күүсеткен.

Совхоз бүдүрүлгезиниң мурнакчыларының саны чыл келген тудум-на өзүп орар. Коммунистер хой кадарчызы ог-бүле Аяк-Хээ биле Хеймерек Ондарлар бо чылын төрүүр чүс баш хойга онаалтыр 132 хураганны доруктуруп өстүргеш, социалистиг чарышка барги черни ээлээн. Ол ышкаш хойжулар Куулар Хевек-оол, Монгуш Ырыш, саавчылар Монгуш Чүчүк, Монгуш Бараан ышкаш өске-даа мурнакчылар ажыл-агыйда бар. Бо дугайын партком секретары Ч. Б. Монгуш отчёт илеткелинге чугаалаан.

Партия организациязының удуртулгазы-биле отчёттуг үениң иштинде совхоз ажыл-агыйы болгаш культура тургузуушкунунда чамдык чедиишкиннерни чедип алганын илеткелчи болгаш санал берген коммунистер демдеглээн. Ооң-биле чергелештир хүлээп алган шиитпирлерниң күүселдезин четпес организастап турарынче, чедир шиитпирлеттинмээн айтырыгларже олар кол кичээңгейни угландырган.

Мал болгаш чер ажылында четпестерни чайладыр, ону партияның салып турар сорулгаларынга дүүштүр хөгжүдер дугайында коммунистерниң болгаш парткомнуң хуралдарынга каш удаа чугаалажып, чугула хемчеглерни айыткан шиитпирлерни хүлээп ап турза-даа, оон күүселдезин чедип алыры-биле дээштиг хемчеглерни партком албаанын коммунистер М. Д. Мирчин, О. Х. Монгуш, А. Д. Ховалыг боттарының саналынга чугаалаан.

Совхоз бо чылдың эрткен тос айларында эрткен чылдың ол үези-биле деңнээрге саар инек, төрүүр хой, чылгы, хаван бажын элээн өстүрген. Ынчалза-даа малдың кадарып, хайгааралын кошкадып, ажаалда-тежээлдезин суларатканындан база чамдык малчыннарның харысалгазын кудулатканындан малдың өлүрү, чидери, оор алыры амдаа хой болуп артпышаан. Эрткен тос айларда 838 баш мал янзы-бүрү чылдагааннардан өлген. Ооң уламындан күрүнеге дүк садарының, мал бажы өстүрериниң планнарын күүсетпээн.

Совхозтуң экономиказының кол адыры мал ажылы болганда мында дыка хөй кижи ажылдап турар. Олардан чүгле 8 кижи партия кежигүнү, ооң ийизи бригадир. Төпте партия организациязы малчыннарны партияга хүлээп алыр ажылды багай чорудуп турар. Отчёттуг үениң дургузунда партияның хүрээлелинге чаңгыс-даа кижи хүлээп албаан. СЭКП-ниң XXV съездизиниң негелделеринге дүүштүр партийжи хүрээлеңге хүлээп алыышкынны организастаар болгаш аныяк коммунистерни кижизидер ажылды партия организацияларының күштелдирер дугайында СЭКП Тыва обкомунуң VII пленумунуң доктаалын күүседир хемчеглерни партия организациялары, партком кошкак алган.

Мал ажылының специалистери малчыннар ортузунга ажылды, малдың уксаазын экижидер, зооветеринар өөредилгени организастаар, мурнакчы дуржулганы нептередир болгаш өске-даа мал ажылын хөгжүдеринче угланган боттуг хемчеглерни албайн келгенин отчёт-соңгулдалыг хуралга шыңгыы шүгүмчүлээн. Кол зоотехник С. Ооржак хүлээлгезин негелдеге чедир күүсетпейн турар. Байдал мындыг турда специалистер-биле ажылды экижидер тодаргай хемчеглерни партком албааны четпес деп демдеглээн.

Малдың баш санын өстүрери, продуктулуун бедидери чер ажылы-биле тудуш колбаалыг. Тараа болгаш мал чеми культураларының чаагай дүжүдүн өстүрүп алырга, бистиниң малынга четчир санныг чем курлавыры тургустунар. Мындыг турбуже чер ажылының культуразын бедидер, суггаттыг черлерниң ажыглалын экижидер, чемишчидилгениң ажыктыг ажыглаар хемчеглер совхозта четпес боттанып турар. Ажыл-агыйда суггаттыг тарылга шөлү эвээш эвес. Суггатчыларның ажылын чогуур деңнелге чедир организаставайн келгенинден дүжүт куду болуп артпышаан. Бо күзүн суггаттыг 200 га кызыл-тасты ажаарга чүгле 70 тонна дүжүттү берген. Өске-даа суггаттыг черлерниң дүжүдү багай болган.

Партия хуралдарынга хүлээп алган шиитпирлерниң күүселдезин хынаар, оон канчаар күүсеттингенин коммунистерге дыңнадыр ажылды парторганизациялар, партком чедир чорутпайн келген. Профэвилел, комсомол, «Билиг» ниитилел организацияларының, херээженнер чөвүлелиниң ажылын экижидер дугайында хуралдарга чугаалажып турза-даа, үндүрген шиитпирлерниң күүселдезин хынап, оларның удуртукчуларының дыңнадыгларын ап көрбээн. Ооң уламындан ол организацияларның ажылы сулараан. Комсомолчуларның болгаш аныяктарның аразында ниитиге ажыктыг ажыл кылбас, хөй-ниитиниң чурумун үрээр, арагалаар чоруктар ам-даа бар. Санал берген коммунистер С. О. Куулар, Л. М. Куулар, С. Б. Монгуш болгаш өскелер-даа аныяктарның болгаш өөреникчилерниң өөредилге-кижизидилгезиниң, сагылга-чурумунуң дугайында сагыш човап чугаалааннар. Ынчангаш аныяктарның ортузунга кижизидилге ажылын күштелдиреринче, оларны ниитиге ажыктыг ажылче хаара тударынче, комсомол организациязының ажылынга партийжи удуртулганы экижидеринче парткомнуң кичээңгейин коммунистер угландырган.

Санал берген коммунистер парткомнуң ажылының стилинде, арга-методунда, политиктиг болгаш кижизидилге ажылында четпестер барын шүгүмчүлээн. Ылангыя партийжи ажылче хапылап кирбес, ажыл-агый айтырыгларынче холдап чардыгар, кижилер-биле тодаргай ажыл кылбас чорук парткомда бар. Партком кежигүннери партия эге организацияларының хуралдарынга олурушпайн турар. Коммунистер шупту партийжи даалгалыг, ону канчаар күүседип турарының дугайында чаңгыс-даа кижиниң информациязын парткомга дыңнап көрбээн.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң, партия Төп Комитединиң июль (1978 чыл) Пленумунуң шиитпирлерин амыдыралга боттандырар талазы-биле совхозтуң коммунистериниң мурнунда салдынып турар сорулгаларны отчёт-соңгулдалыг хуралга тодаргай чугаалашкан.

Т. ХЕРТЕК,
«Шынның» тускай корр.

КУРЛАВЫРЛАРНЫ ДОЛУ АЖЫГЛААР

№ 1 автотранспорт бүдүрүлгезиниң коллективи ССРЭ-ниң чаа Конституциязының бир чыл оюн чамдык чедиишкиннерлиг уткаан. Бүдүрүлгениң 7 бригадалары ол байырлалга уткуштур үш чыл планын күүседир хүлээлгелиг ажылдап турган. Олар боттарының сөзүн ээлээннер. Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Ю. Н. Зюзиниң, коммунист М. Ф. Деминниң, А. А. Шевченконуң, Н. Кравцовтуң бригадалары оларга хамааржыр. Шупту 38 чолаачы үш чылдың планын хуусаа бетинде күүсеткен. А бүдүрүлгениң мурнакчылары В. С. Арчумаев, В. И. Баев олар 2 чыл 9 айларның дургузунда 4 чылдың планын күүседипкен, амгы үеде оңгу беш чылдың сөөлгү чылының үлүүнде ажылдап турар.

Ниитизи-биле бүдүрүлге чүък сөөртүлгезиниң планын 107,2 хуу күүсеткен азы эрткен 9 айларда пландан ажыр 60 муң тонна чүъктү сөөрткен.

Бүдүрүлгениң бригадаларының аразында социалистиг чарышты организастаан. Шупту 24 бригадаларның 11-и коммунистиг күш-ажылдың бригадазы деп атты эдилеп турарлар. 13 бригада ол атты чедип алыры дээш шимчээшкинде киржип турар. П. А. Пышевтиң, М. А. Сухоносовтуң, В. П. Барыбинниң бригадалары база мурнакчыларның одуруунче кирип, оңгу беш чылдың үш чылының планныг онаалдаларын хуусаа бетинде, 2 чыл 9 ай дургузунда күүсеткеннер. Коллективтиң коммунистери ажыл-ишке-даа, сагылга-чурумга-даа өске эш-өөрүнге эки үлегер-чижекти көргүзүп турарлар. Хууда ай, квартал планнарын 130—150 хуу күүседип турарларга коммунистер РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутады А. И. Галайко, В. В. Андреев, Д. Ф. Бабушкин, М. А. Кончаков, А. Б. Коваленко болгаш оон-даа өскелер хамааржыр.

Чамдык чедиишкиннер-биле чергелештир бүдүрүлгениң ажылында четпестер болгаш шиитпирлеттинмээн айтырыглар барын АТБ-ниң партия эге организациязының отчёт-соңгулдалыг хуралынга коммунистер шүгүмчүлекчи ёзу-биле тодарадып, четпестерни чайладырының аргаларын илеретпишаан, олар ажыл-агыйжы чугааны чоруткааннар.

Чүък сөөртүрүнүң талазы-биле план эрткен 9 айларда 400 муң тонна-километрге чедир күүсеттинмээн. Автомобильдерниң ажылче үнериниң коэффициентизи план ёзугаар 0,6 турган болза, херек кырында 0,57 болган. Ол чугула көргүзүг күүсеттинмээнинден 24 муң тонна чүъктү сөөртүр, 2744 муң тонна-километрни ажылдап кылыр арганы бүдүрүлге чидирген. Автомобиль бүрүзүнүң хүннүң-не орукка чорууру ортумаа-биле планнаттынганындан херек кырында ажылдааны 0,52 шак куду болган.

Планнаттынган көргүзүглер мынчаар күүсеттинмейн турда, техниктиг байдалы белен автомобильдерниң ажыл чок, аваа турары эрткен 9 айларда 13741 автомобиль-хүн болган, ооң иштинде 1810 хүн чолаачы чогундан, 11493 хүн байырлалдар болгаш дыштаныылга хүннери. Ооң уламындан 20,2 муң тонна чүъктү чедир сөөртпээн, 7100 муң тонна-километр ажылдап кылдынмаан. Бо дээрге күрүне планын күүседиринге чедир ажыглаттынмаан курлавырдыр.

Ол ышкаш бүдүрүлгеде ажыл шагын чогуур нормазынга чедир долу ажыглавайн турары ажылга шаптыктап турар. Ниитизи-биле 1571 муң кижи-шакты ажылдаар турган, херек кырында АТБ-ниң чолаачылары 1457 муң кижи-шакты ажылдаан, азы ортумаа-биле чолаачы бүрүзү-ле 120 шакты чедир ажылдаваан. Чолаачыларының-даа, септекчилерниң-даа ортумак ажыл хүнүнүң үргүлчүлели 1977 чылдыындан эвээжээн. Ажыл шагының бүдүрүкчүлүг эвес чидириглери хөй. Чижээ: бүдүн хүнде ажыл чок туруушкуннар 438 кижи-хүн, ээлчегге туруушкуннар 997 кижи-шак болгулаан. Бо дээрге четче эвес санаттынганы-дыр, а автомобильдерниң чүъктү чүдүрерде, дүжүрерде үе-шакты чидирери болгаш септекчилерниң ажылының чидириглери санаттынмайн турар болгай.

Камналга чурумун сагыырынче парторганизация, кичээңгейни кошкатканын чамдык фактылар көргүзүп турар. Эрткен 9 айларда 177,4 муң литр кывар-чаар материалдар артыкка чарыгдаттынган. Машина-техниканы шын эвес ажыглаанындан олар чогуур хуусаадан эрте септелгеге кирер чоруктар хөй. Септелге үезинде кезектер чуурунга ажыглаар электриниг «Тайфун» деп херекселди камныг ажыглаваанындан ол үрелген, кезектерни хол-биле чуурга хөй үе-шак чарыгдаттынарындан септелгениң шынары баксырап, автомобильдерниң кезектери септелгеде үези узап турар.

Отчёттуг үениң дургузунда партия хуралдарынга бүдүрүлгениң планныг онаалдаларының күүселдезиниң, аныяктарны кижизидеринге партия организациязының ролюнуң болгаш коммунистерниң авангардчы ролюнуң дугайында айтырыгларны чугаалажып турган. Коммунистер партия хуралдарынга идепкейлиг киржип, ажылда бар четпестерни чайладырының арга-хемчеглерин боттарының саналдарынга чугаалап турганнар. Ылангыя коммунистер В. А. Асопычев, А. Ф. Горлушкин, Н. К. Колодкина, А. С. Шарыпов, В. И. Сидяев, К. А. Жуков, М. Ф. Демин олар коллективтиң бүдүрүлге болгаш хөй-нииити ажылынга идепкейлиг киржип турарлар.

Ынчалза-даа ажылчыннар ортузунга политкижизидилгелиг ажылды чогуур деңнелге чедир тургуспааны илдең. Партия болгаш профэвилел организациялары кадрларны бүдүрүлгеге быжыглаар, сагылга-чурумну экижидер талазы-биле айтырыгларже кошкак кичээңгейни салып келген. Прогул кылганындан 445 кижи-хүн үстүнген, үш кварталдың дургузунда орук-транспорт шимчээшкининиң чурумун үрээн 48 санныг таварылганы АТБ-ниң чолаачылары болдурган. Ооң уламындан 15390 рубльдиң когаралынга бүдүрүлге таварышкан.

Бо АТБ-де 14 комсомолчу бар. Комсомол организациязының ажылын удуртуруун аныяк коммунист Ю. Калмыковка дааскан турган. Ынчалза-даа отчёттуг үениң дургузунда комсомолчуларның хуралы чаңгыс-даа болбаан. Херек кырында аныяктар ортузунга кандыг-даа ажылды чорутпайн келгенин партия организациязының талазындан аныяктар-биле ажылды болуунуң хайгааралынга албаанын хуралга санал берген коммунистер айыткан.

Үстүнде айыттынган фактылардан болгаш чижектерден ап көөрге бүдүрүлгениң ажылын экижидип, күрүне планының күүселдезин чедип алырынга чедир ажыглаттынмайн турар иштики курлавырлар бар-дыр. СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин амыдыралга боттандырары дээш коллективтиң бүгү күжүн, олче мөөңнээринге коммунистерниң авангардчы ролюн бедидери чугула. Оңгу беш чылдың үшкү чылының сөөлгү кварталы чоруп турар, 1978 чылдың планныг онаалдаларын күүседиринде хожудаашкыннарны чайлатпышаан, чыл планының бүрүн күүселдезин чедип алыры дээш ам-даа хөй ажылдарны чорудары коллективтен, партия организациязындан негеттинип турар.

Н. ООРЖАК.
«Шынның» тускай корреспондентизи.

ОКТЯБРЬГА КҮШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЕКТЕР

Үлетпүр бүдүрүлгелериниң, колхозтарның, совхозтарның коллективтери Улуг Октябрьның 61 чыл оюн шалыпчы күш-ажыл-биле уткуп турарлар. СЭТА-ның корреспондентилери ол дугайын медээлеп турлар.

БРЯНСК. Новозыбков районда «Комсомолец» колхозтуң ишчилери Октябрь журнунуң социалистиг чарыжынга улуг чедиишкиннерлиг болуп турар. Мал болгаш чер ажылының бүгү продуктуларын бүдүрериниң болгаш күрүнеге садарының талазы-биле беш чылдың үш чылдарының планнары хуусаа бетинде күүсеттингилээн. Колхоз күрүнеге пландан ажыр ийи муң ажыг центнер тарааны, чээрби беш муң центнер картофельди, сес чүс сезен центнер сүттү, үш чүс бежен центнер эътти болгаш өске-даа продуктуларны хөйнү саткан.

ВЛАДИВОСТОК. Чукоткаже болгаш Кыдыкы Соңгу чүктүң өске-даа ырак районнарынче чыл эгезинден бээр 95 муң тонна чүъктү пландан ажыр дажып чедирген. Ол болза далай пароходствозунуң далайжыларының болгаш порттар ажылдакчыларының хүлээлгелеринде көрдүнгенинден оравчок хөй. Социалистиг чарышты тодаргай организастааны ол чедиишкиннерге дузалаан. Чүдүрүүшкүнге болгаш өске-даа операцияларга судноларның саадаар чоруу 23.7 хуу кызырылган.

ВОРОНЕЖ. Кантемировка районда «Победа» колхозтуң тараажылары күрүнеге чигир свекладазын садар талазы-биле беш чыл планын күүседипкеннер. Бо чылын күрүне шыгжамырынче чүс муң центнер свекланы чүдүрүп чоруткан. Ажаап алыышкынны аажок күчүлүг ажаалда-сөөртүлге комплекизиниң дузазы-биле кыска хуусаада, бедик шынарлыг чоруткан.

ТЕПЛООЗЕРСК (Хабаровск край). Цемент заводунуң коллективи чыл эгезинден бээр Байкал-Амур магистралының тудуунче ийи чүс муң тонна продукцияны чорудуп берген. Ол болза эрткен чылдыындан чээрби беш хуу хөй.

СЛОБОДЗЕЯ (Молдав ССР). Огород продукциязының Молдавияда эң улуг бүдүрүкчүзү — Слободзея районнуң ногаажылары Улуг Октябрьга тураспаатакан социалистиг хүлээлгелерин алдарлыг-биле күүсеткен: 255 муң тонна помидорлар, капуста, чигирлиг перец күрүнеге дужааттынган. Мичурин, Свердлов, Жданов аттыг колхозтарның бүдүмпелиг болбаазырадып турар шөлү эң бедик дүжүттүг болган.

(СЭТА).

БЕШ ЧЫЛДЫҢ КИЖИЛЕРИ

Елизавета Баяндина Туран ортумак школазын доосааш, комсомолчу путёвка-биле районнуң амыдырал хандырылга комбинадынга даараныкчылап кирген.

Хоочуннарның арга-дузазы-биле шилип алган ажылынга мергежээн кыс ам херээжен улустуң хептерин быжарының мастеринге чедир өскен. Ол — Туран хоорай Совединиң депутады. Тос айларның планныг даалгаларын Елизавета Баяндина 136 хуу күүсеткен. Ооң удуртуп турары быжыкчылар цеги планныг даалгазын база-ла ажыр күүсеткен.

ЧУРУКТА: Е. Баяндина.

В. КОНДРАШОВТУҢ фотозу.

Комсомолчу кыс Галина Сустрикова Кызылдың сүт заводунга ажылдап кире-ле, ам чаа-ла чыл чедип чоруур-даа болза, ак сеткилдиг күш-ажылы, ээлдек аажы-чаңы-биле кады ажылдап турар эш-өөрүнүң хүндүткелин чедип алган.

Ол дугайын ооң дагдыныкчызы, заводтуң хоочун ажылчыны, Күш-ажылчы Алдар орденниң үшкү чергезиниң эдилекчизи коммунист Раиса Ивановна Солодянкина чоргаарал-биле чугаалаар.

ЧУРУКТА: Галина Сустрикова.

В. АМЫРНЫҢ фотозу.

Иван Симчитович Данзурун—Тес-Хем районда «Чодураа» совхозтуң эң дээре малчыннарының бирээзи. Ол—улгаттыр каттыштырган коданнарны тургузарының районга эгелекчизи. Бо чылын ол районнуң хойжуларының социалистиг чарыжының тиилекчизи болган. Төрүүр чүс хойдан 110 хураганны камгалап ап, дүк кыргыыр хүлээлгезин чеди хуу ажыр күүсеткен.

Төрээн чурт малчынның күш-ажылын бедии-биле үнелээн. Оон хөрээн Ленин, Октябрь Революциязы, Күш-ажылдың Кызыл Тук орденнери каастап чоруур.

В. КУДРЯВЦЕВТИҢ фотозу.

МОСКВАЧЫЛАРНЫҢ ЧАРЫЖЫ

Улуг Октябрьның байырлалын москвачылар чаа-чаа күш-ажылчы чедиишкиннер-биле уткуп турарлар. Продукция сайгарарының талазы-биле тос айларның планнарын найысылалдың бүгү үлетпүр бүдүрүлгелери күүседипкеннер. 1600 кылыглар күрүнениң Шынар демдээ-биле үнелеткен. Үш миллион ажыг дөрбелчин метр чуртталга шөлү ажыглалда кирген. Москваның ажылчы чоннарының социалистиг чарыжының үшкү квартална түңнелдериниң дугайын СЭКП-ниң Москва хоорkомунуң, Моссоветтиң күүскомунуң, Москва хоорайның профэвилел чөвүлелиниң президиумунуң, ВЛКСМ-ниң Москва хоорkомунуң каттышкан хуралынга чугаалажып турда бо саннар адаттынган.

Ажылдаар туруш бүрүзүнге эвээш чарыгдал үндүрүп турганш, эң бедик түңнелдерни чедип алыры дээш москвачылар шудургу демнсежип турар дээрзи демдеглеттинген. В. И. Ленинниң төрүттүнгенинден бээр 110 чылын таварыштыр боттарының хуузунда беш чыл планнарын күүсеткен турар дугайында хоорайның мурнакчы ажылчыннарының инициативазы-биле эгелээн шимчээшкин улам калбарып турар. Дыка хөй заводтарның, фабрикаларның коллективтери 1979 чылга уткуштур планнарны хүлээп алганнар.

Үшкү кварталда социалистиг чарыштың бирги черин найысылалдың Перов районунуң ажылчы чону чаалап алган. Ийиги, үшкү черлерде—Ворошилов, Куйбышев районнары. Тудуг организацияларының болгаш тудуг материалдарының үлетпүр бүдүрүлгелериниң, олимпий тудугларының коллективтериниң чарыжының түңнелдерин үндүрген.

(СЭТА).

ВЛКСМ-ниң 60 чылынга уткуштур

ЧЕЛЯБИНСК. «Теплоприбор» заводтуң комсомол организациязы бо чылын ВЛКСМ хоорkомунуң шилчиш чоруур Кызыл тугу-биле ийи удаа шаңнаткан. Кылыгларының чартыын күрүнениң Шынар демдектиг кылдыр үндүрүп турар бүдүрүлгениң чедиишкиннеринде комсомолчуларның күш-ажылының улуг үлүү кирген.

ВЛКСМ-ниң 60 чылын төлептиг уткууру белеткеп тура, заводтуң 67 аныяк ажылчыннары беш чылдың үш чылының онаалдаларын кайгамчык хүнге чедир күүседир деп хүлээлге алганнар. Юрий Байерниң слесарь-эптекчилер бригадазы комсомолдуң юбилейинге чедир пландан ажыр 150 приборну — металлургия болгаш химия үлетпүрүнге ажыглаар «КС-3» деп потенциометрлерни эптеп кылган.

Юбилейлиг комсомолчу чыл заводтуң комсомол организациязының 30 чылы-биле кады болур. Ол чорук комсомолчуларның идепкейин улам бедиткен. Олар шуптузу Ленинчи зачётту дужаап алганнар. 83 аныяк чаартыкчылар 127 саналдарны киирген, оларның экономиктиг ажыктыы 16 муң рубль болган.

60
лет
ЛЕНИНСКОМУ
КОМСОМОЛУ

ЧУРУКТА: Юрий Байер бодунуң бригадазы-биле.
Б. КЛИППИНЦЕРНИҢ фотозу.
СЭТА-ның фотохрониказы.

АЖЫЛЫВЫС МЫНДЫГ

Кызыл районнуң эң ыраккы ажыл-агыйы — «Тере-Хөл» совхозтуң ажыл-ишчилери СЭКП-ниң XXV съездизиниң салган сорулгаларын чедиишкинниг күүседип, СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунуң шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш кызымаккай ажылдап турарлар. Бо хүннерде совхозтуң бүгү малчыннары кыштагжаашкынга белеткелди багай эвес чорудуп турарлар. Кыштагларда, бригадалар төптеринде мал кажаалары, малчыннарның олурар бажыңнары септеттинген.

«Тере-Хөл» совхозтуң ивижилери, хойжулары, сарлыкчылары, чылгычылары болгаш инек кадарчылары оңгу беш чылдың шалыпчы үшкү чылының эрткен тос айларында багай эвес ажылдааннар. Ылангыя малдың чаш төлүн менди камгалап ап, ооң баш санын өстүрер талазы-биле эки көргүзүглерни чедип алганнар ажыл-агыйда эвээш эвес болган. Ындыгларга хойжулар Иван Бады, Максим Хуужаан, Бөлзү Ичин болгаш өскелер-даа хамааржыр.

Ажыл-агыйның бир кол адыры—иви ажылы болур. Совхоз бо чылын 100 ивиге онаалтыр 80 анайны камгалап алган. А мурнакчы ивижилер Билип Диндяң 100 ивиден 99 анайны, Шулуу Чигжит—86 анайны менди камгалап ап, доруктурган.

Ол ышкаш инек фермазында кадарчылардан Сергей Чигжит 100 инекке онаалтыр 80 бызааны камгалап алгаш, социалистиг чарышка тиилекчи болган. Мал ажылында бо чижектиг мурнакчыларның аттарын оон-даа ыңай уламчылап болур.

Бистиң совхозувус район төвүнден дыка ырак-узак черде, тайга-сын коолдаан девискээрде туруп турар. Ынчангаш аңаа чүнүң-даа мурнунда ивини, сарлыкты болгаш чылгыны өстүрери таарымчалыг. Оон-биле чергелештир ажыл-агыйда 6200 ажыг хойну болгаш элээн хөй санныг инекти база тургускан. Кышкы үеде бо малдарга эвээш эвес чем, сиген-шарбыыл негеттинери билдингир. Ынчалгажок ажыл-агыйның девискээри таарымча чок, сиген кезер машина-техника орта ажыглаттынмас болганындан мал чемнерин чогуур негелдезинге чедир белеткеп ап шыдавайн турар бис. А белеткеттинген сиген-шарбыылды кыжын ырак-узак кыштагларже аътка чүдүрүп чедирерге-даа, ол чүге-даа чедишпес, дораан төне бээр. Машина-трактор чедишпезинден кыжын далбыы тыртар болгаш техника күжү негээр өске-даа аар ажылдар холдуунда кылдынмайн турар.

Ол ышкаш инек фермазында аар ажылдар механизастаттынмаан, бүгү-ле чүвени—инекти саарын, чемгерерин, өдээн аштаарын хол-биле чорудуп турар. Мал чеминиң айтырыы мында база-ла нарын.

Ооң көңгүс өске байдалы иви, чылгы болгаш сарлык ажылында тургустунган. Бо малдар кескен сиген болгаш кижи күжү үндүрүп белеткээн өске-даа чемнер, кажаа-хораа чугула негевес, чайгаар бүткен одарлар оъттаар. Ынчангаш оларның эъди, сүдү, кежи ажыл-агыйга арыг орулганы киирип турар. Моон алгаш көөрге, «Тере-Хөл» совхозту чүгле иви, чылгы болгаш сарлык ажылдыг кылдыр специализастаар болза эң-не таарымчалыг болгу дег.

Амгы үеде малчыннарның, ивижилерниң амыдырал хандырылгазы мурнуку чылдарга бодаарга, коскузу-биле экижээн. Алдыы, Үстүү Балыктыгларны, Каргы хемни дургаар чурттап турар малчыннарның, ивижилерниң кышкы турлагларында чурттаар бажыңнарны чедиштир туткан. Чайгы үеде көжер-дүжерде ап чоруурунга эптиг майгыннар-биле, өске-даа чугула херек дериг-херекселдер-биле хандыртынган. Мал ажылдыглар аъш-чем аймаа-биле база багай эвес хандыртынып турар.

Бистиң совхозтуң ажыл-амыдыралында эки чүүлдерниң хөлегезинде четпестер база чок деп болбас. Ылангыя чон ортузунга кижизидилге, политмассалыг ажылдар куду деңнелде болуп артпышаан. Совхозтуң удуртур ажылдакчылары, специалистери малчыннарның ыраккы залдарынга чорза-даа, чуртта, даштыкыда болгаш республикада база район иштинде янзы-бүрү болуушкуннарның дугайында лекция, беседаларны чүгле ында-хаая кылгылаар.

Ооң-биле чергелештир ыракта малчыннарга солун, сеткүүл чедирилгезин организастап турары дыка багай. Мал бригадаларының шуптузунда почтальоннар бар-даа болза, олар орта ажылдавайн, улустуң чагыдыглазын үзүктелдирип чедирип турар. Ынчангаш тайгада ивижилер, сарлыкчылар чагыткан солуннарын ай-айы-биле албайн баар таварылгалар хаая эвес.

Бо бүгү четпестерни дарый чайладырын малчыннар негеп турар. Оларның чөптүг негелдезин чогумчалыг хандырып, чон ортузунга политмассалыг ажылды, солун, сеткүүл чедирилгезин үениң байдалынга дүүштүр организастаар өйү келген.

А. ХУУЖУГУР,
«Тере-Хөл» совхозтуң кол зоотехниги.

АЯН-ЧОРУК ДООЗУЛГАН

ПРАГА. Чехословакияның Компартиязының ТК-зының чалаанын ёзугаар СЭКП ТК-ның чанында Партийжи контроль комитединиң делегациязы ук комитеттиң даргазы А. Я. Пельше баштадыр Чехословакияга чоруп тургаш, Братиславадан чуртунче чорупкан.

ЧКП ТК-ның Президиумунуң кежигүнү, Словакияның Компартиязының ТК-зының бирги секретары Й. Ленарт, ЧКП-ниң Төп контроль-ревизия комиссиязының даргазы М. Чапка болгаш албанның өске-даа кижилери совет аалчыларны Братислава аэропортундан барып үдээн.

* * *

МОСКВАДА ЭЭП КЕЛГЕНИ

Москваның Внуково аэропортундан ол делегацияны СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, СЭКП-ниң Москва хооркомунуң бирги секретары В. В. Гришин, СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязының даргазы Г. Ф. Сизов, СЭКП ТК-ның чанында Партийжи контроль комитединиң даргазының оралакчызы С. О. Постовалов, СЭКП ТК-ның килдис эргелекчизиниң оралакчызы Г. Х. Шахназаров олар барып уткуп алган.

Уткукчуларның аразынга Чехословакияның ССРЭ-де элчини Ч. Ловетинский база турган.

(СЭТА).

* * *

ПАРИЖТЕ ЧУГААЛАЖЫЫШКЫННАР

ПАРИЖ. (СЭТА). Француз чазактың чалааны-биле албанның аян-чоруун кылып келген СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң даштыкы херектер министри А. А. Громыконуң Францияның даштыкы херектер министри Л. де Гиренго-биле чугаалажыышкыннары эгелээн.

Совет-француз кады ажылдажылганы улам ыңай хөгжүдериниң айтырыгларының талазы-биле болгаш кайызынга-даа сонуургалдыг бооп турар делегей политиказының чамдык чугула айтырыгларының, ылангыя делегейде дүшкүүрлүг чорук чавырлыышкынының политиказын ханыладырынга хамаарышкан айтырыгларның талазы-биле санал-онал солчулгазы болган.

* * *

КУЛЬТУРА ХҮННЕРИ

СОФИЯ. Совет культура хүннери Болгарияда эгелээн. Ооң-биле холбаштыр Софияга болган байырлыг хуралга Болгарияның Компартиязының ТК-зының Политбюро кежигүнү, Болгария Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы С. Тодоров, өске-даа болгар удуртукчулар, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүнге кандидат, ССРЭ-ниң культура министри П. Н. Демичев олар олурушкан.

БУР-нуң Культура комитединиң даргазы Л. Живкова совет культура хүннери болгар-совет найыралдың быжыктылаапчак көргүзүү болу бээр деп бодунуң чугаазынга онзалап демдеглээн.

СЭКП Төп Комитединден, Совет чазактан болгаш СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтен Болгарияның Коммунистиг партиязынга, болгар акы-дуңмаларга, болгар культура болгаш уран чүүл ажылдакчыларынга чүректиң ханызындан байырны П. Н. Демичев дамчыткан.

(СЭТА).

Бөмбүрзектиң судалы

СЭТА-ның корреспондентилери дыңнадып тур

СЭКП-ниң делегациязының ГФР-де чоруп турары

БОТРОП. СЭКП ТК-ның делегациязы СЭКП ТК-ның секретары М. В. Зимянин баштадыр Герман компартияның съездизинге киришкен аайы-биле Рурнуң үлетпүрлүг районунга чораан. СЭКП-ниң болгаш Герман компартияның аразында найыралга тураскааткан митинг даг-руда үлетпүрүнүң ында төптериниң бирээзинге болган. Герман компартияның кежигүннери база Гельзенкирхенниң, Гладбектиң, Оберхаузенниң, Дортмундтуң, Эссенниң болгаш өске-даа хоорайларның ажылчы чоннарының төлээлекчилери аңаа киришкен. Империализмге удур, тайбың, хосталга болгаш социализм дээш демиселге интернационалчы эп-сеткил каттыштырылгазының демдээ-биле ол митинг эрткен.

Герман компартияның даргазының оралакчызы Г. Готье чыылганнарның мурнунга чүве чугаалап тура, Мангеймге болган съездиге ГКП-ниң программазын хүлээп алганы партияның амыдыралынга чугула болуушкун болганын онзалап демдеглээн.

Тайбынны боттуг камгалаарының политиказын чорудуп, боо-чепсектерни эндере бүдүрерин соксадырын негеп турар социалистиг күрүне—Совет Эвилелиниң коммунистери болгаш ажылчы чоннары-биле акы-дуңма эп-сеткил каттыштырылгазының харылзааларын хөгжүдери ук программаның чүүлдериниң бирээзи болуп турарын Г. Готье демдеглээн.

СЭКП-ниң делегациязының ол митингиге чүве чугаалаан кежигүннери СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин совет кижилерниң канчаар күүседип турарының дугайын, күш-ажылга, бүгү делегейге тайбынны быжыглаар дээш демиселге оларның чедиишкиннериниң дугайын чугаалаан.

* * *

Ботроптуң хоорай чагыргазынга баргаш, СЭКП-ниң делегациязы ук хоорайның обер-бургомистри Э. Вильчок-биле ужурашкан. Хоорайның хүндүлүг аалчыларының «Алдын дептеринге» делегация кежигүннери аттарын салган.

* * *

СЭКП-ниң делегациязының кежигүннери Вупперталга баргаш, эртемниг коммунизмниң үндезин салыкчыларының бирээзи, 1820 чылда аңаа төрүттүнген Ф. Энгельстиң амыдырал-чуртталгазы болгаш ажыл-чорудулгазы-биле холбаалыг тураскаалдыг черлер-биле танышкан.

Делегацияның кежигүннери Фридрих Энгельстиң ады-биле холбаалыг Төпке чораан, ону Герман компартияның инициативазы-биле тургускан. Олар Ф. Энгельстиң өг-бүлезиниң бажыңында ажыттынган музейни көрген, өндүр улуг революсчунуң болгаш бодалчының тураскаалының баарынга венок-чечекти салган.

Герман компартияның хоорай организациязының удуртулгазының кежигүннери совет аалчыларга изиг байыр чедирген.

* * *

Ол-ла хүн ССРЭ-ниң Боннда элчин черинге Герман компартияның удуртукчуларының болгаш активчилериниң, демократтыг хөй-нийти төлээлекчилериниң Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының делегациязы-биле найыралчы ужуражыышкыны болган.

* * *

ГАМБУРГ. СЭКП ТК-ның секретары М. В. Зимянин баштадыр СЭКП ТК-ның делегациязы Герман компартияның Мангейм съездизинге киришкен аайы-биле октябрь 25-те Гамбургка чораан. Немец болгаш делегейниң ажылчын шимчээшкининиң шылгараңгай ажылдакчызы Э. Тельманның үр үеде чурттап чорааны Эппендорфтуң ажылчык районунда ооң музейинге делегацияның кежигүннери чораан.

Гамбург портунуң докеринден Германияның Компартиязының ТК-зының даргазынга чедир Э. Тельман алдарлыг оруктуэрткен. 1944 чылдың августа Бухенвальдта албадал-хилинчектээшкин лагеринге эзэчи өлүрүкчүлериниң холундан ол мөчээн.

Музейниң делгиир чүүлдерин делегацияның кежигүннери эргип көрген. Э. Тельманга музейде тургускан хөрек тураскаалдың баарынга чечектерни олар салган.

(СЭТА).

ТАЙБЫҢ БОЛГАШ КАДЫ! АЖЫЛДАЖЫЛГА ДЭЭШ!

Вьетнам Социалистиг Республиканың чазааның Премьер-Министри Фам Ван Донгтуң Малайзияже болгаш Сингапурже аян-чоруу доозулган. Ооң түңнелинде ВСР-ның ол чурттар-биле үр хуусаалыг болгаш хөй талалыг найыралдың болгаш кады ажылдажылганың харылзааларынга быжыг үндезин салдынган деп, «Нян зан» солун демдеглээн. Чижээлээрге, ийи күрүнелерниң найысылалдарының аразында агаар харылзаазының дугайында Вьетнам-Малайзия дугуржулгага ат салдынган. Садыг-экономиктиг харылзааларны, туризмни, культураны, медицина шинчилелдерин улам ыңай хөгжүдериниң талазы-биле чугаалажыышкыннарны уламчылаар деп шиитпирлээн.

Социалистиг Вьетнамның чазак баштыңы ооң мурнунда Таиландыже, Филиппинниже болгаш Индонезияже ооң-биле дөмей чедиишкинниг аян-чорук кылганы амгы аян-чорукту улам улуг ужур-дузалыг болдурган. Мурнунда болган аян-чоруктарның үезинде янзы-бүрү ниитилел системалыг күрүнелерниң аразында эки кожа-хелбээ харылзааларны хөгжүдеринге оруктуажыткан дугуржулгаларга ат салган.

Бо бүгү беш чурт Мурнуу-Чөөн Азияның күрүнелериниң ассоциациязында (АСЕАН) кирип турар. Ол кавының бо организациязын 1967 чылда тургускан. Ында кирип турар чурттарның экономиктиг улуг күчүзүн барымдаалап көргеш (чурттакчы чону 250 млн. кижи, ак-коргулчунуң, нефтиниң, демир рудазының, честиң, никельдиң улуг курлавырлары, каучук бүдүрүлгези бар), америк империализм ону бодунуң сорулгаларынга ажыглаарын оралдашкан. Вьетнамга агрессчи дайынны чорудуп тура, ол АСЕАН-ны шериг-политиктиг шынарлыг болдурарын болгаш ол кавының өске чурттарынга удур тургузарын оралдашкан.

Империалистиг агрессияга удур Индий-Кыдаттың улустарының тиилелгези Мурнуу-Чөөн Азияда байдалды экижидериниң эгезин салган. Фам Ван Донгтуң аян-чоруунуң түңнелдериниң көргүскени-биле алырга, ол кавының чурттарының хөй кезии кыска хуусааның дургузунда—чүгле үш чыл болганда дайын үезинден бээр артып калган бүзүрешпес чорукту болгаш каразыыр чорукту узуу-биле ажып эртип, бот-боттарынга ажыктыг харылзааларны тургузуп эгелээннер. Чүгле Кампучия ол үре-түңнелдиг болуушкунга киришпейн барган. Ол чорук Пекинниң бак сүмелерин эдерериниң хоралыын көргүзүп турар.

Индий-Кыдаттың социалистиг чурттарының чавырлыышкынның политиказын чедиишкинниг боттандырып чорутканының түңнелинде, оларның тайбыңга ынакшылдыг, чогаадыкчы, эгелекчи саналдарының түңнелинде Мурнуу-Чөөн Азияны тайбынның, хамаарышпас чоруктуң, нейтралитеттиң болгаш доктаамал чоруктуң девискээри болдурарынче боттуг базымнар кылыры болдунуп болур апарган.

Г. ШИШКИН,
СЭТА-ның корр.

КНО-нуң хүнү

НЬЮ-ЙОРК. Аңаа октябрь 24-те Каттышкан Нациялар Организациязының Хүнүн байырлалдыг демдеглеп эрттирген. Бүгү-делегей организациязының кол сорулгазы кылдыр «дайынның халавындан келир үениң салгалдарын хостаар» деп өндүр чаагай сорулганы чарлап үндүрген КНО-нуң Уставының күштүг болган үезинден бээр үжен үш чыл эрткен.

Делегей ниитилежилгезиниң штаб-квартиразынга болган байырлалга чүве чугаалааш, КНО-нуң чиңгине секретары К. Вальдхайм делегейниң янзы-бүрү районнарында өөскүп үнүп кээп турар айыылдыг дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырарынче Бүгү-делегей организациязының күженишкиннери угланган деп медеглээн. Амгы үеде делегейниң Чөөкку Чөөн чүк болгаш Мурнуу Африка ышкаш ындыг районнарынга чөптүг тайбыңны чедип алыры улам-на эргежок ужур-дузалыг болу берген деп, ол онзалап демдеглээн.

(СЭТА).

УДУРЛАНЫЫШКЫННЫҢ ШУУРГАНЫ

Нейтроннуг бомбаның «кол кезиктерин» бүдүрүп эгелээр деп Ак бажыңның шиитпириниң дугайын бүгү делегейде миллион-миллион кижилер ханы килеңнээшкин-биле дыңнаан. Бүгү диптер чурттарының депшилгелиг хөй-ниитизи Пентагоннуң эң дерзии планнары кижи төрелгетенге эң аар уржуктарны чедирип болур дээрзин эки билип турар.

НЬЮ-ЙОРК

Боо-чепсектерниң өске-даа эң чаа хевирлерин Каттышкан Штаттарның тургусканы ышкаш, Вашингтоннуң шиитпири стратегтиг шавар халдаашкынның боо-чепсектерин кызыгаарлаар дугайында совет-америк дугуржулганы чаарының перспективаларынга кончуг айыылдыг салдарын чедирип болур деп, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң КНО-да төлээлекчизи К. Тэлбот онзалап демдеглээн.

Ындыг явызыг политика чүгле шериг-үлетпүр комплекизиниң эрге-ажыктарынга тааржып болур деп, «Сэйн» дээр хөй-нийти организациязының даргазы Д. Кортрайт медеглээн. Боо-чепсекти эндере бүдүрерин кызыгаарлаарының аргазын бодунуң базымы-биле Каттышкан Штаттар кыжанышкынның адаанга тургузуп турар-дыр деп, америк баяттарның болгаш политиктиг ажылдакчыларның «Чөөн болгаш Барыын чүктерниң аразынга чөпшээрежилге талазы-биле америк комитет» дээр салдарлыг каттыжыышкынының директору К. Марси медеглээн.

БУДАПЕШТ

Демократтыг Аныяктарның Бүгү-делегей Федерациязының бюрозу медеглел үндүргеш, нейтроннуг бомбаны бүдүрериниден кайы-даа талазының ойталаарының дугайында Совет Эвилелиниң болгаш социалистиг делегейниң каттыштырылгазының өске-даа чурттарының саналынга харыы кылдыр АКШ-тың администрациязы ядролуг чепсекти эндере бүдүрериниң база бир болгаш эң айыылдыг үе-чадазын кижи төрелгетенге доңнаштырып турар-дыр деп демдеглээн. АКШ-тың шериг-үлетпүр комплекизи НАТО-нуң империалистиг бөлүктериниң болгаш тайбыңга удурланыштыр туржуп турар өске-даа күштерниң деткимчези-биле делегейни ядролуг халапче кийр чыгаарын оралдажып турар-дыр. Ындыг политика делегейниң чүгле сураглыг дугуржулгаларынга удурланышкак эвес, харын чоннга удур болгаш буян чок чүүл болуп, тайбыңга болгаш делегейниң айыыл чок чоруунга боттуг кыжанышкын болуп турар-дыр.

Демократтыг Аныяктарның Бүгү-делегей Федерациязы нейтроннуг бомбага удур эптешпес демиселди чорударынче делегейниң бүгү аныяктарын болгаш бүгү хөй-ниитизин кыйгырган.

СОФИЯ

Массалыг узуткаашкынның чепсээниң чаа хевирлерин тургузары тайбыңга болгаш айыыл чок чорукка кайы хире улуг айыылды тургузуп турарын бүгү делегейниң депшилгелиг хөй-ниитизи угаап билип турар деп, «Народна Армия» солун бижээн. Нейтроннуг бомбага удурлаашкыннар Каттышкан Штаттарның бодунда аажок улуг хемчээлдерлиг болу берген. Совет Эвилелинден болгаш Варшава керээзиниң киржикчилери өске-даа күрүнелерден шериг болгаш техника талазы-биле артык күштерлиг болуруун чедип алырының турбайн турар оруктарын дилээр чоруун Барыын чүктүң генералдары болгаш дайынзырак политиктери соксадыр үе келген боор. Олар ооң орнунга харын социалистиг чурттарның планетага тайбынны болгаш айыыл чок чорукту магадылап турар угаан-сарыылдыг саналдарынга амгы үениң негеп турары ышкаш бүдүштүг харыыдан бээри дээре болур ийик.

ГАВАНА

Тайбынның херээнге айыылдыг шиитпирни америк администрация стратегтиг боо-чепсектерни кызыгаарлаар дугайында совет-америк чугаалажыышкыннарның ийиги үе-чадазының бүдүүзүнде хүлээп алганы бодунче кичээнгейни ээлдирип турар-дыр деп, Кубаның Компартиязының органы «Гранма» солун айыткан. Стратегтиг шавар халдаашкынның боо-чепсээн кызыгаарлаарын чедип алырынче бодунуң «чүткүлдүүнүң» дугайында Вашингтоннуң медеглелдеринге АКШ-тың дайынзырак идегеттериниң кем-буруулуг бодалы чөрүшкек-тир. Тайбың кожа-хелбээ доганнаашкындан болгаш делегейниң дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарындан сарыылдыг шилип алыышкын чок болгаш туруп-даа шыдавас деп, ол солун демдеглээн.

ЖЕНЕВА

Швейцарияның Күш-ажыл партиязының органы «Вуа увриер» солун Вашингтоннуң шиитпирин «коргудуп-сүртедириниң политиказы-дыр» деп адаан. Нейтроннуг бомбаны бүдүрерин соңгаарладыр деп чазын чарлаттынган шиитпир шуут-ла онтуг кажарлаашкын болган болгаш Барыын Европаның хөй-ниитизиниң база чамдык чазактарының удурланыышкыннарынга таваржы бээр деп каразышкын уламындан болдунганы ам бүгүдеге билдингир апарган деп, ол солун демдеглээн.

ЛОНДОН

АКШ-тың чазааның шиитпири—боо-чепсекти эндере бүдүрерин чаа үе-чадага чедирип, тайбыңга болгаш дүшкүүрлүг чоруктуң чавырлыышкынының херээнге улуг хораны чедирип болур айыылдыг базым-дыр деп, Лондоннуң кооператив ниитилелиниң политиктиг комитединиң секретары Альф Ломас чугаалаан. Нейтроннуг бомба — массалыг узуткаашкынның кижилерге билдингир чепсектериниң эң-не араатанзыы-дыр, ынчангаш НАТО-нуң чепсегленииишкининге ооң көстүп келириниң кыжаныы ниити хөй-ниитини ханы дүвүредип турар. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырыын ёзугаар чепсегленишкиннерни дыжырер дээш хөделишкиннериниң октябрь 31-ге чедир уламчылаар неделязының үезинде Англияда тайбың талалакчыларының митингилериниң болгаш хуралдарының кол темазы ынчангаш харын нейтроннуг бомбага удур демисел болур деп, Альф Ломас онзалап демдеглээн.

(СЭТА).

Чоннуң чедиишкини

КАБУЛ. (СЭТА). Афганистан Демократтыг Республиказының Революстуг чөвүлелиниң хуралы болган. Аңаа апрель революциязының соонда эрткен үениң дургузунда кылган ажыл дугайында отчётту Афганистанның Улус-демократтыг партиязының ТК-зының чиңгине секретары, АДР-ниң Революстуг чөвүлелиниң даргазы болгаш премьер-министри Нур Мухаммед Тараки кылган.

Афганистанның даштыкы политиказының айтырыгларынга хамаарыштыр чүве чугаалааш, ол политика тайбынның, национал хамаарышпас чоруктуң болгаш тускай доганнаан чоруктуң, өске күрүнелерниң иштики херектеринге холгаарлап кириишпезиниң принциптеринге үндезилеттинген деп, ол бадыткаан. АДР-ниң ССРЭ-биле кады ажылдажылгазы ёзулуг акы-дуңмалышкы болгаш дең эргениң ёзузу-биле хөгжүп турар деп, ол айыткан.

Революция соонда эрткен үе дургузунда социал-экономиктиг айтырыгларны шиитпирлээри-биле элээн күженишкиннерни үндүрген деп, илеткелчи демдеглээн. Цементиниң бүдүрерин көвүдедир болгаш нефть болбаазырадып кылыр үлетпүрүн хөгжүдер талазы-биле планнарны ажылдап кылган. Эрткен чылдың ол үезиниң көргүзүглеринден үш ажыг катап ажык турар 67 муң тонна хөмүр-дашты казып тывкан. Нефтиниң болгаш газты казып тывары элээн көвүдеткен.

Улусчу эрге-чагырганың үезинде 110 школаларны туткан, пушту, дари болгаш узбек дылдарга 1 млн. өөредилге номнарын парлаан болгаш нептереткен, 435 муң тиражтыг эргем номнарын белеткээш, парлап үндүрген.

ФОТОКАЛЕЙДОСКОП

Папуа — Чаа Гвинеяның улустарының культуразы онзагай болгаш солун. Оларның ёзулалдары танцылар, муза болгаш ырлар-биле үдеттирген.

ЧУРУКТА: ёзулал костюмун, дойдулар болгаш куштар чүглеринден кылган бүдүн чартык метр бедик бөрт кеткен танцычы.

АП—СЭТА-ның фотозу.

АКШ. Бо улуг мөөгүнү Маунт—Вернон хоорайның (Вашингтон штатта) чурттакчызы Пегги Уиллис тып алган. Ооң деңзизи чээрби ажыг килограмм болган.

АП—СЭТА-ның фотозу.

Ирак-сирия чугаалажыышкыннар

БАГДАД. (СЭТА). Ында Иракның президентизи А. Х. Аль-Бакр биле Сирияның президентизи Х. Асадтың аразында чугаалажыышкыннар бооп турар.

Ийи тала египет президент Садаттың дүжүп бериикчи политиказынга болгаш АКШ биле Израильдиң Чөөкку Чөөн чүкте демиселди араб националдың эрге-ажыктарынга чөрүлдежип турар ындыг «таарышпыр шиитпирлээшкинниң» албадаар дээн оралдажыышкыннарынга удур дүүштүрген кады хөделишкиннерни чугаалажып көрген.

* * *

ДАМАСК. (СЭТА). Бүгү чугаалашкан айтырыглар, ылангыя арабтарга удур сүлчээниң хемчээлдериниң, ол сүлчээниң сорулгаларының болгаш аңаа удур демиселдиң оруктарының дугайында Сирияның болгаш Иракның үзел-бодалдырының долу дүүшкээн «Тишрин» солун демдеглээн. Ийи тала империалистиг-сионисчи планнарга удур кады демиселди чорударынче кайызының-даа чүткүп турарын илеретткеннер деп, солун онзалап демдеглээн.

Кыдаттың профэвилелдериниң съездизи

Пекинге профэвилелдерниң IX Бүгү-кыдат съездизи болуп эрткен. Мурнуку, VIII съезд 20 чыл бурунгаар болган. Мао Цзэ-дунуң болгаш ооң талалакчыларының өөскүдүп үндүргени «культура революциязының» үезинде профэвилелдерниң Бүгү-кыдат федерациязы болгаш чер-черде профэвилел организацияларын чылча шаап каан турган. Федерацияның баштыңчыларының хөй кезии хоп-мегеге болгаш истеп сүрүүшкүнге таварышканнар.

Пекинниң парлалгазында үндүрген съездизиниң материалдарындан илереп турары-биле алырга, профэвилел организациялары чурттуң ажылчыннарын «дөрт модернизация» деп адаар чүүлче угландырар ужурлуг. Ооң алыс утказы болза шериг үлетпүрүн колдадып хөгжүдери болгаш шериг күчүзүн өстүрери болур. Делегей ареназынга кыдат профэвилелдерниң ажыл-чорудулгазының кол угланыышкыннарының бирээзи кылдыр «гегемонизм-биле демиселдиң» сорулгазын илеп үндүрген. Маоисчилерниң дылында ол болза чавырлыышкынга удур демисел, амгы кыдат удуртулганың эжелекчи улуг күрүнезирек чүткүүшкүннерин боттандырып чорудары дээш демисел болур.

Съездиге Кыдаттың профэвилелдериниң чаа уставын бадылаан, ынчалза-даа ооң долу сөзүн амдызында парлаваан. Удуртукчу органны—күүскомну тургускан. Ооң даргазынга КПП ТК-ның Политбюро кежигүнү Ни Чжи-фуну соңгаан.

(СЭТА).

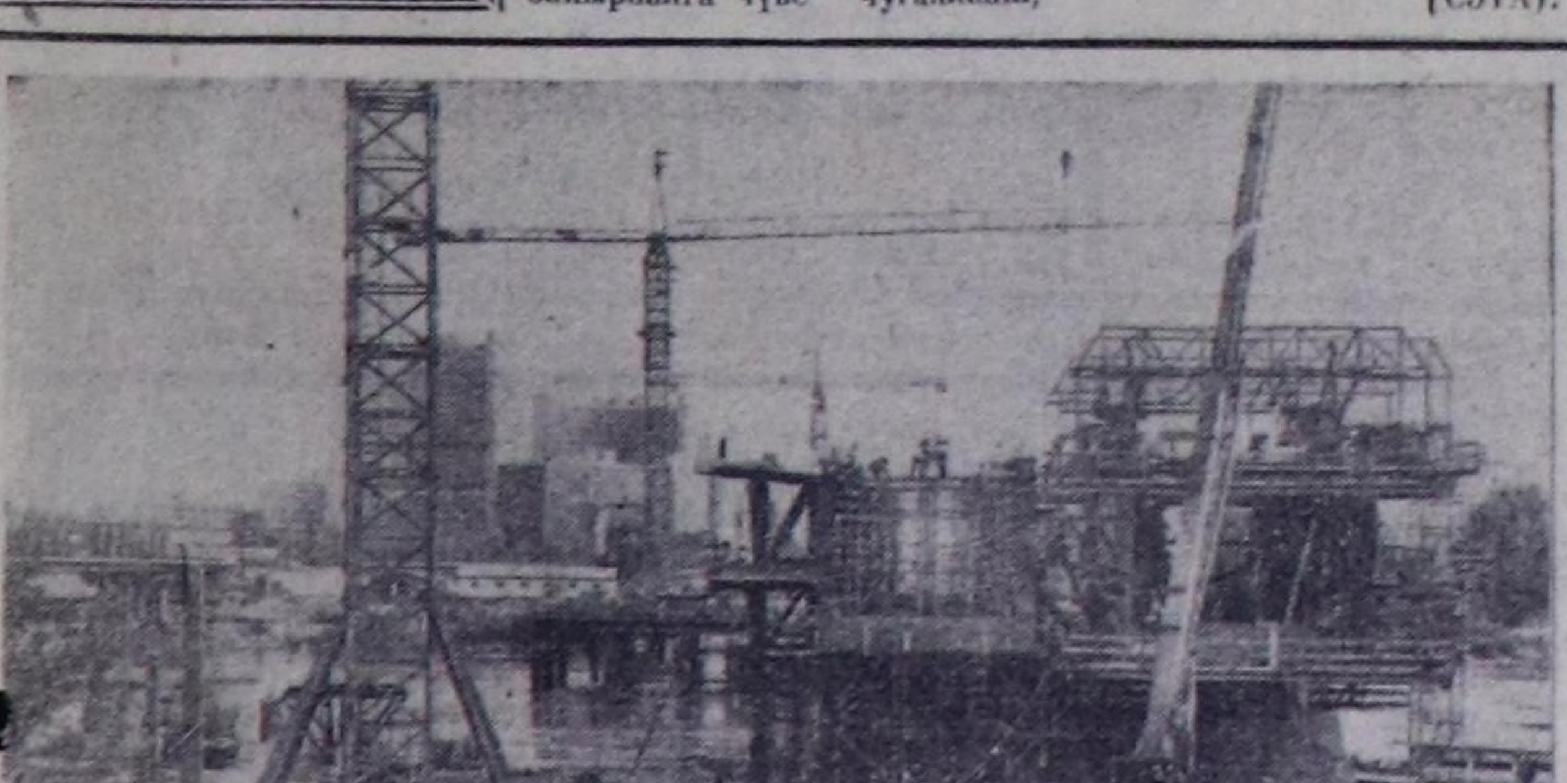

Октябрь 26-да Австрия республика бодунуң национал байырлалы—Доктаамал нейтралитеттиң политиказын чарлааның хүнүн демдеглеп эрттирген. Ол политика Австрияның ат алдарны болгаш делегей аренaзынга хүлээп алыышкынны чаалап алырынга дузалаан.

ЧУРУКТА: амгы Венада. Мурнунда — Дунайны кежир чаа көвүрүг тудуу. Ындында КНО-нуң төвүнүң хөй каът бажыңнары көстүп тур.

Ю. ВЫХОДЦЕВТИҢ фотозу.
СЭТА-ның фотохрониказы.

АКЫ-ДУҢМАЛЫШКЫ ЧОРУКТУҢ ХООЙЛУЗУ-БИЛЕ

Моол Арат Республиканың найысылалы Улан-Батор хоорайга тудар трикотаж фабриказының техниктиг төлевилелин совет специалистер ажылдап кылырын доосkan. Чылда миллион кылыгларны чаа бүдүрүлге бүдүрер күчүлүг болур.

Моолда совет специалистерниң дузаламчызы-биле Чойбалсанда болгаш Баян-Улегейде дүк чуур фабрикаларны, өске-даа фабрикаларны болгаш комбинаттарны туткан. ССРЭ-ниң дузазы-биле туткан бүдүрүлгелерде акы-дуңмалышкы чурттуң чиик үлетпүрүнүң бүгү продукциязының дөрттүң бир кезиин бүдүрүп турар деп, ССРЭ-ниң Чиик үлетпүр министерствозунга СЭТА-ның корреспондентизинге дыңнаткан.

Бистиң күрүневис ажылдап турар бүдүрүлгелерин чаартырынга, бүдүрүлге күчүлерин шиңгээдип алырынга, бүдүрүлгениң ажыктыын бедидер талазы-биле хемчеглерни боттандырып чорударынга техниктиг дузаламчыны база көргүзүп турар. Моолдан келген хөй ажылчыннар Совет Эвилелиниң төрелдешкек бүдүрүлгелеринде өөредилге эртип турарлар.

(СЭТА-ның корр.).
Москва.

ЫНАНЫШТЫГ КАМГАЛАЛ

Алма-Атаның эң хөй шимчээшкинниг оруктарының бирээзиниң чанында беш гектар черде биологтуг комбинаттың бажыңнарын туткан. Ооң бүдүрүп турар продукциязы болза эмнелге-профилактиктиг сывороткалар, вакциналар, диагностика эмнери болгаш халдавырлыг аарыглардан малды камгалаарының өске-даа дээштиг биологтуг камгалал чүүлдери болур.

Амгы үеде Казахстанда 35 миллион хой, 8 миллион хире инек, миллион ажыг чылгы мал болгаш теве бар. Малдың мооңниеттингени кончуг сырый. Чижээлээрге, специализастаттынган мал ажыл-агыйларында 70—100 муң баш хой, 7—10 муң инек бар бооп турар. Бичии-ле халдавырлыг аарыг эпизоотияны—малдың массалыг аарыырын болдуруп болур. Ону болдурбазынга улуг рольду аарыглардан малды камгалаарының ынаныштыг чепсек-херекселдери-биле чепсегленген ветеринарлар улуг рольду ойнап турар.

Казахстанда ветеринарияның специалистерин 3 дээди болгаш 18 ортумак өөредилге черлери белеткеп турар. Республиканың мал ажылында 6500 ветеринария эмчилери база 11 муң хире фельдшерлер бар. Ветеринария албанының чогуур системазының эмнелге-профилактиктиг хемчеглерни бодамчалыг организастааның болгаш ону план ёзугаар чорудуп турарының ачызында малдың хөй айыылдыг аарыгларын шагда-ла чок кылган болгаш өскелерин улуу-биле эвээжеткен. Малдың халдавырлыг аарыгларының чаңгыс-даа таварылгазы сөөлгү 5—7 чылдар дургузунда бооп көрбээн районнар бар.

... Биологтуг комбинаттың директорунуң оралакчызы Станислав Абабков-биле кады цехтерни кезндивис. Чырык залдар, ак хаалар болгаш шил көйгелер улуг лабораторияларны сагындырар. Хөй хоолай дамчыдыкчылары болгаш сан-түң көргүзүкчүлери-биле эндере дерттинген улуг реакторлар билдинмес чажыт чүүлдер ышкаш көстүр. Ында шынап-ла аңаа эвес чүүл болуп турар, ында халдавырлыг вирустарны болгаш бактерияларны чагырып ап турар. Дириг амытаннарның база кижиниң кезээ мөңгеде дайзыннары бооп келген оларданы ынаныштыг оңнуктерни база камгалакчыларны кылып ап турар. Диригамытанның организминче сыккыртып вакциналар иммунитетти — кандыг-бир аарыгдан аарывас чорукту болдуруптар. Өске эмнерни (эмнелге сывороткаларын) боттарының дайзыннары — аарыгларны болдуруп турар микробтар болгаш вирустар-биле демисежир эгелээр кылдыр бүдүрүп үндүрүп турар.

47 чыл дургузунда ажылдап келгеш, комбинаттың коллективи байлак дуржулгалыг апарган. Баштай комбинат чаңгыс каът бичии бажыңнарга турган болгаш чылда ниити хемчээли 30—60 муң литр үш-дөрт хевирниң сывороткаларын болгаш вакциналарын кылып турган.

Чоорту бүдүрүлге улуг күчүлүг болу берген. Эмнерни лабораторияга белеткеп кылырының методундан үлетпүрнүң — реакторнуң методунче шилчээшкинниң соонда ооң күчүзү онза улгаткан. Бир эвес мурнунда эмниң бир хевириниң ниити хемчээли 100 литрден ашпайн турган болза, ам ооң хемчээли он-он катап өскен. Автоматиканың чепсек-херекселдерин бүдүрүлгеге нептередириниң аргалары бар апарган, эмнерниң шынары бедээн. Чыл бүрүзүнде комбинат 1—2 чаа эмни бүдүрерин шиңгээдип ап турар.

Николай МАСЛОВ.
(ПМА).

Янзы-бүрү медээлер

Танцы экспедициязы

Тускай экспедиция Чукотка чартык ортулуктуң суурларындан чукчилер биле эскимостарның фольклор эртинезин чыып алган. Оон киржикчилери дөртен ажыг национал танцыларны кино пленказынга тырттырган, он-он ырларны, танцы музыкаларын, магнитофонга бижиткен, танцычыларның, тоолчуларның, чазаныкчы, даараныкчы дээш өске-даа шеверлериниң чуруктарын тырттыргылааннар. Чыгдынган улустуң ырларының болгаш танцыларының эң экилери «эргырон» чукот-эскимос ансамбльдиң чаа программазынга күүсеттинер. Ноябрьда ансамбльдиң он чылы демдеглеттинер, ынчаарда көрүкчүлерге ол номерлер бараалгаттынар.

Г. КРАСНОГОР,
СЭТА-ның корр.

АНАДЫРЬ.

Ойнап алыышкыннар

Чоннуң акша-хөреңгизин кадагалаарының база бир эптиг аргазы 1966 чылда үндүрген күрүнениң 3 хуулуг иштики ойнаашкынныг чээлизиниң облигациялары болур. Бо чылдың сентябрь 30-де үк облигацияларының 98-ки тиражы болган.

Чамдык кызылчылар бо удаада ойнаашкынныг болгулаан. Чижээ, Николай Иванович Патрушев болгаш пенсионер Александра Федоровна Кодинец олар 500-500 рубльди ойнап алганнар. А Наталья Афанасьевна Петрыхинаның садып алган облигациязы 280 рубль ойнаашкынныг болган.

Кызыл хоорайның төп ажаалга кассазы үш хуулуг иштики ойнаашкынның чээлизиниң 98-ки тиражы дээш амдызында 2185 рубльди төлээн.

* * *

Акша-бараан лотереязының «Күскү» үндүрүлгезиниң ойнаашкыны бо чылдың сентябрь 22-де болган.

Кызыл хоорайның чурттакчызы Илья Очурович Доспан мотоцикл ойнап алган. Көдээ ажыл-агый министерствозунуң ажылдакчызы Людмила Григорьевна Сухомова, үлетпүр барааннарының садыгжызы Галина Игнатьевна Чанзан-оол олар тус-тузунда соодукчу, магнитофон ойнап алганнар.

Найысылалдың төп ажаалга кассазы «Күскү» үндүрүлгениң тиражы дээш бо хүннерге чедир 3684 рубль 60 көпеекти төлээн. Билеттери ойнаашкынныг болган өөрүшкү, хулумзуруглуг кижилер ажаалга кассазынче амдаа шуушпушаан.

Г. УДИЛОВА.

Боттары туткан

Улуг-Хемниң Ак-Туруг ортумак школазының үстүкү класстарының өөреникчилери суур чанында шыкка бөдүүн стадион тудуп алырын шиитпирлээн. Күш-ажыл башкызы В. О. Өлчейниң удуртулгазы-биле хостуг үелеринде ажылдап тургаш, стадионну долгандыр херимнээш, волейбол, футбол, баскетбол ойнаар шөлдерни дерип кылган. Черниң узунун, бедиин халыыр черни, чадаг чарыш оруун туткан. Ол ышкаш көрүкчүлер олурар сандайларны кылган.

Ленинчи комсомолдуң 60 чылынга тураскааткан маргылдаалар чаа стадионга болгулаан, аңаа көрүкчүлер хөй-биле кээп, хостуг үезин ажыктыг эрттирип турарлар.

С. СОТНАМ.

АКТИВКЕ ДАЯНМЫШААН

Эрги-Барлык көдээ библиотеказын Культура бажыңының бир делгем өрээлинде тургускан. Ажыл шагының үезинде маңаа чеде бээрге улуг, биче кижилер үзүктел чок кээп, чаа солун, сеткүүл номчаан, бижиткен номнарын солуткан, библиотекада кылгылаан янзы-бүрү делгелгелерни сонуургап көргенин дораан эскерип каар бис. Номчукчуларның маңаа келгеш бо бүгүнү сонуургап көөрүнге таарымчалыг чүүлдерни мында кылгылаан.

Кандыг чаа номнар келгилээнин, ооң допчу утказын чугаалап бербишаан, библиотека эргелекчизи ол-бо номнарны номчукчуга саналдап, көргүзүп, номчукчуларның сонуургалын база барымдаалап турар.

— Библиотекарьлап ажылдааш он тос чыл болдум. Маңаа баштайгы эвээш санныг номнардан ам библиотеканың ном фондузу 9987 чедип, а номчукчуларның саны 620 кижи четкен—деп, эргелекчи Долума Хунапаевна Сарыглар чугаалап олурар.

Эрги-Барлык көдээ библиотеказы Барыын-Хемчик районда эң эки ажылдыг библиотекаларның бирээзи. Библиотеканың эки ажылы ооң эргелекчизинден кол хамаарыжыр дээрзи билдингир. Үр үениң иштинде библиотекага ажылдап келгеш Долума Хунапаевна хөй чүүлдерни көрүп, билип алган, арга-дуржулгазы бедээн.

Библиотекага кижи кире бээрге янзы-бүрү делгелгелер, чыскаалдыр салган солун, сеткүүл, чаа номнар кижиниң сонуургалын хайныктыра бээр. «Комсомолдуң 60 чылынга» деп эгелиг делгелгеде комсомолдуң эрткен оруун көргүскен номнарны үе-үе аайы-биле делгеп салган. Комсомол дугайында кандыг ном сонуургаар болдур сен, ооң белен тып, көрүп болур. Ном салыр полкаларда «Чечектелге, Совет Тывам», «Улуг Октябрьның оруу-биле», «Тыва 10-гу беш чылда», «Тыганың көдээ ажыл-агыйы», «Тываның чогаалчылары» дээш өске-даа ном делгелгелерин чараштыр кылгылаан. Оон аңгыда «Көдээ ажыл-агый ажылдакчыларынга» деп улуг эгелиг делгиирде механизаторларга, хойжуларга, саанчыларга тускай булуңнарны база кылгылаан. Бо бүгү номнар делгелгези, булуңнар каас-чараш дериттинген, ханы утказыг мерген-чечен сөстер-биле бижиттинген, номнарны ажылчы чонга пропагандалаарынга улуг кижизидикчи рольду ойнап турары чугаажок.

Ол чыл бүрүде номчукчуларның санын өстүрүп, ном бээриниң планын күүседип келген. Эрткен 1977 чылда 800 номчукчуларны хаара тудар тургаш 945 кижини, 7000 ном бээрин 7052 кылдыр ажыр күүсеткен. Бо чылгы планнары база күүсеттинеринге ол бүзүрелдиг.

Ажыл-ижиниң бир чедиишкинин ооң хөй санныг номчукчулары-биле быжыг харылзаалыында, оларның-биле дугуржуп, ажылды активчилерге даянып чорудуп турарында. Ыраккы малчыннарда, фермада, хойжу бригадаларда 5 кезек черде көжер библиотекаларны тургускан. Номнарны өйлеп-өйлеп барган солуп, номчукчуларның чагыгларын бижип чорудуп турар.

— Библиотеканың ажыл планын тургузарда совхозта хөй-нииити организациялары-биле кады тургузуп, оларның-биле демниг ажылдап турар мен. Ылаңгыя комсомол комитеди, клуб чөвүлели, херээженнер чөвүлели-биле демнежип турарынга культура-массалыг ажылдар организастыг болур-дур—деп, Долума Хунапаевна чугаалады.

Мынчаар демнежип тургаш олар бо чылын Культура бажыңынга Л. И. Брежневтиң «Катап тургузуушкун», «Бичии чер» деп номнарынга, чогаалчы Салим Сүрүң-оолдуң «Кымның оглул» деп номунга номчулга конференцияларын эрттиргилээн. Л. И. Брежневтиң «Бичии чер», «Катап тургузуушкун» деп номнарынга конференция солун, бедик утка-шынарлыг, хөй кижи киржикчилиг болган. Бо номнар талазы-биле совхозтуң директору О. Д. Сарыглар, комсомол комитединиң секретары Даваалаң Алдын-кыс, кижизидикчи башкы Урана Монгуш, библиотекарь боду болгаш өске-даа номчукчулар чүве чугаалааш, үк номнарны бедии-биле үнелеп, солун, ханы уткалыг бижиттингенин демдеглээннер.

Эң-не хөй номнарны ап номчуп турар номчукчулар дугайын айтырарымга ол мынча диди:

— Ындыглар бисте хөй. Ажылчыннар Чапаев Чадамба, Донгак Севээн-оол, Иргит Оолак, башкылар Надежда Намчылова, Нина Базыр, аныяктар Даваалаң Алдын-кыс, Донгак Опак-кыс, өөреникчи Наташа Кош-оол дээш өскелер-даа хөйү-биле номчуп турарлар...

Ажыл-херээнге бердинген библиотекарывыс чүгле бодунуң дорт ажылы-биле кызыгаарланыр эвес, харын совхозта хөй-нииити ажылынга эң идепкейлиг киржип турар. Ол совхозта партком болгаш херээженнер чөвүлелиниң кежигүнү.

Библиотеканы кышка эки белеткээн. Бо хүннерде Ленинчи комсомолдуң юбилейинге белеткенип турар. Стендилерни чааркан.

Библиотекарь Долума Хунапаевнаның чедиишкинниг ажыл-ижиниң херечизи ооң шаңнадып келгени хөй санныг Хүндүлел бижиктери, мактаалдары болур. Ынак херээнге ол моон соңгаар-даа төлептиг бараан болур.

ЧУРУКТА: Комсомол комитединиң секретары Даваалаң Алдын-кыс (солагай талазында) библиотекарь Долума Сарыглар-биле ажыл-ижин планнап, чугаалажып олурлар.

Сөзү болгаш фотозу Х. Монгуштуу.

Кызыл хоорайның ажылчы чоннарының 1978 чылдың ноябрь 7-де байырлыг чыскаалының дугайында

Хоорайның ажылчы чонунуң Улуг Октябрьның 61 чыл оюнга тураскааткан байырлыг чыскаалы 1978 чылдың ноябрь 7-де 11 шакта эгелээр. Байырлыг чыскаалга ажылчы чоннар каттышкан колонналар боор киржир.

№ 1 колонна—хоорайның бүгү школаларының өөреникчилери болгаш башкылары. Чыскаалыр чери: **Комсомольская кудумчузу, ИХМ-ниң бажыңының чаны.** Харысалгалыг кижизи—**Л. А. Галактионов.**

№ 2 колонна—башкы институдунуң, Красноярскиниң политехниктиг институдунуң филиалының, техникумнарның коллективтери. Чыскаалыр чери: **Комсомольская кудумчузу, ИХМ-ниң бажыңының чанынга № 1 колонnaның соонга.** Харысалгалыг кижизи—**В. И. Даниленко.**

№ 3 колонна—профессионал-техниктиг училищелерниң, профтехөөредилге эргелелиниң коллективтери. Чыскаалыр чери—**Комсомольская кудумчузу, ИХМ-ниң бажыңының чанынга № 2 колоннаның соонга.** Харысалгалыг кижизи— **В. Т. Блинов.**

№ 4 колонна—Октябрь мурнунуң социалистиг чарыжының тиилекчилери, коммунистиг күш-ажылдың коллективтери: автомобиль септээр заводтуң, «Тыва суг тудуг» трестиң автобаазазының, «Красноярскстроймеханизация» трестиң № 14 механизация эргелелиниң, телеательениң, Кызылдың аъш-чем садының, сүт комбинадының, ном садының килдизиниң, республика типографиязының коллективтери. Чыскаалыр чери: **Комсомольская кудумчузу, «Тувинская правда» солунунуң редакциязының бажыңының чанынга.** Харысалгалыг кижизи—**А. М. Самойленко.**

№ 5 колонна—тудуг материалдарының үлетпүрүнүң каттыжыышкынының, аъш-чем, одаар чүүл үлетпүрүнүң, ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садының талазы-биле эргелелдериниң, эът комбинадының, балык заводунуң, «Стройдеталь» комбинаттың, ыяш ажылдап кылыр комбинаттың, мебель фабриказының, алгы заводунуң, Тываның «Хүндүлелдиң демдээ» орденниг геология-шинчилел экспедициязының, даг-техниктиг инспекцияның, Кызылдың дааранылга фабриказының, «Росводпром» каттыжыышкынының демир-бетон кылыглар заводунуң, «Каа-Хем» хөмүр-даш разрезиниң, Тываның электри четкилериниң коллективтери. Чыскаалыр чери: **Комсомольская кудумчузу, «Тувинская правда» солунунуң редакциязының бажыңының чанынга № 4 колоннаның соонга.** Харысалгалыг кижизи—**А. С. Хрипунов.**

№ 6 колонна—Тываның транспорт эргелелиниң, автомобиль оруктарының тудуунуң болгаш ажыглалының бүдүрүлге эргелелиниң, Осводтуң, Енисей пароходствозунуң Кызыл район эргелелиниң, харылзаа бүдүрүлге-техниктиг эргелелиниң коллективтери. Чыскаалыр чери: **Интернациональная кудумчузу, музей бажыңының чанынга.** Харысалгалыг кижизи — **Н. Е. Лобачев.**

№ 7 колонна—«Тыва тудуг» трестиң, ооң чагыргазында организацияларының, «Тыва көдээ тудуг» трестиң, «Красноярск хамааты тудуг төлевилели» институттуң комплекстиг төлевилел килдизиниң, Красноярскиниң инженер-тудуг төлевилелиниң трезиниң экспедициязының, тудуг болгаш архитектура эргелелиниң, «ТЭС тудуг» эргелелиниң, «Тыва совхоз тудуг» каттыжыышкынының коллективтери. Чыскаалыр чери: **Интернациональная кудумчузу, музей бажыңының чаны.** Харысалгалыг кижизи — **В. З. Сатаев.**

№ 8 колонна—Көдээ ажыл-агый министерствозунуң, көдээ ажыл-агыйның материал-техниктиг хандырылгазының республика комитединиң база «Скотопром» трестиң аңаа чагырткан бүдүрүлгелериниң, Зооветснабтың, арга-арыг ажыл-агыйының, тараа продуктуларының эргелелдериниң, аэрология экспедициязының, аңныыр-тывыыш ажыл-агыйының, Мелиорация болгаш суг ажыл-агый министерствозунуң коллективтери. Чыскаалыр чери: **Интернациональная кудумчузу, музей бажыңының чанынга № 7 колоннаның соонга.** Харысалгалыг кижизи—**И. Г. Ларионов.**

№ 9 колонна—Коммунал ажыл-агый болгаш Чоннуң амыдырал хандырылга министерстволарының коллективтери. Чыскаалыр чери: **Интернациональная кудумчузу, Кадык камгалал министерствозунуң бажыңының чанынга.** Харысалгалыг кижизи — **Н. Н. Зверков.**

№ 10 колонна—СЭКП обкомунуң болгаш хоорkомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң, хоорай Совединиң Президиумунуң, хоорай Совединиң күүскомунуң, ВЛКСМ обкомунуң болгаш хоорkомунуң, профоблчөвүлелдиң болгаш профэвилел обкомнарының, солуннар редакцияларының, «Билиг» ниитилелиниң, ТДЛТЭШИ-ниң телевидение болгаш радио дамчыдылга комитединиң, Культура, Чырыдыышкын, Сан, Юстиция, Социал хандырылга министерстволарының, уруглар садтарының болгаш яслилерниң, кинопрокаттың, банкыларның, ажаалга кассаларының, статистика эргелелиниң, күш-культура болгаш спорт талазы-биле комитеттиң, ДОСААФ-тың коллективтери. Чыскаалыр чери: **Комсомольская кудумчузу, «Тувинская правда» солунунуң редакциязының бажыңының чанынга, № 5 колоннаның соонга.** Харысалгалыг кижизи—**В. М. Грудинин.**

№ 11 колонна—Садыг министерствозунуң, Тыва респотребсоюзтуң, күрүнениң садыг инспекциязының, нефтебазаның, стандарттарның база хемчээр техниканың лабораториязының, хандырылга болгаш саарылга күрүне хайгааралының эргелелиниң, материал-техниктиг хандырылга эргелелиниң коллективтери. Чыскаалыр чери: **Интернациональная кудумчузу, Кадык камгалал министерствозунуң бажыңының чанынга № 9 колоннаның соонга.** Харысалгалыг кижизи—**Ч. К. Сандык.**

№ 12 колонна—Кадык камгалал министерствозунуң болгаш аптека эргелелиниң коллективтери. Чыскаалыр чери: **Ленин кудумчузу, музей бажыңының чанынга.** Харысалгалыг кижизи—**О. К. Ондар.**

Шупту колонналар чыскаалыр черлеринге 10 шак 30 минута турда чедип кээр.

Каттышкан колонналарның чыскаалыышкынын база шимчээшкинниң чуруму дээш харысалгалыг кижи—Кызыл хоорайның шериг комиссары **В. А. Озерский.**

Байырлыг чыскаалдың үезинде нииитиниң корум-чуруму дээш харысалгалыг кижи—ИХМ-ниң хоорай килдизиниң начальниги **Е. С. Ключников.**

БАЙЫРЛАЛ КОМИССИЯЗЫ.

Ротару угбашкыларның концерти

Концерт залында ырның сээлгү үннери чаңгыланган. Ооң соонда үр үе дургузунда шыпшың апарган. Ротару угбашкылар—Аурика, София болгаш Лидия чүү болганын аайын тыппайн барганнар.

Хенертен адыш часкаашкыннары диңмиреп үнген: дыңнакчылар сонуургаан ырызын база катап дилеп турган. Ынчангаш олар база катап ырлаар апарганнар.

Ол болза үш угбашкыларның киришкен концерти болган. Олар мурнунда кады ырлавайн чорааннар. София болза делегейниң хөй конкурстарының лауреады, Украин ССР-ниң алдарлыг артизи, Ялтада чурттап турар. «Червону Рута» дээр ыр-хөгжүм ансамблиниң ыраажызы.

Лидия Черновицкиниң күрүне университединиң даштыкы дылдар факультедин дооскан. Ынчалза-даа ырга ынак чорук артык күштүг болу берген. Ол ам «Черемош» ансамбльдиң ыраажызы. Черновицкиниң область филармониязынга чоокта чаа тургускан ол ансамбль ам сураглыг болу берген. Олла ыр-хөгжүм коллективинде музыка училищезиниң доозукчузу Аурика база ырлап турар.

ЧУРУКТА: Ротару угбашкыларның ырлап турары. Солагай талазындан оң талазынче—Аурика, София, Лидия.

А. ЛЕВИННИҢ фотозу.

СЭТА-ның фотохроникасы.

Джалильдиң өөрүнүң дугайында

Шүлүкчү Муса Джалильдиң маадырлыг чоруу чүгле бистиң чуртувуста эвес, ооң дашкаар-даа черлерде калбаа-биле билдингир. Ындыг болза-даа ооң кады демисележип чораан эш-өөрүнүң амыдырал-чуртталгазы хөйге калбаа-биле билдингир эвес. Ооң ужурунда Исхак Забировтуң «Джалиль-биле кады» деп 1977 чылда Ташкентиниң «Еш гвардия» дээр ном үндүрер черинге парлап үндүрген ному улуг сонуургалды хайындырып турар.

Ук номда Джалильдиң өөрүнүң дугайын допчу болгаш кончуг тодаргай бижип турар. Джалильдиң эштери Абдулла Алиш, Фуат Булатов, Гайнан Курмашев, Габдулла Батталов, Зиннат Хасанов, Ахмед Симаев, Гариф Шабаев, Фуат Сайфульмулюков, Ахат Атнашев, Салим Бухаров оларның Муса Джалиль-биле кады немец фашистерге удур чажыт байдалга чорудуп турган демиселиниң дугайын номда кончуг эки бижип турар. Муса Джалильдиң өөрү ооң боду-биле кады 1944 чылдың август 25-те Ллетцензей дээр кара-бажыңга шаажыладып каан боор турар.

И. Забировтуң номунуң эң үнелиг чүүлү болза, Джалильдиң чажыт бөлүүнүң дугайында кончуг солун болгаш боттуг чүүлдерни, ол үениң тургустунган байдалын шынныы-биле бижип турарында болур. Номнуң автору И. Забиров шүлүкчүнүң болгаш ооң өөрүнүң дугайында материалды чээрби чыл хиреде чыып, шинчилеп келгеш, үк номну бижээн. И. Забиров мынчаар бижип турар: «Джалильдиң чажыт бөлүү фашистерниң кара сагыштыг үүлгедиглерин шиитпирлии-биле үзе шаап, оларның дайынчы кезек болур чоруунга бүгү тала-биле моондактап турган. Туттурган кижилерни бодунуң чуртунга удур демиселге ажыглаар дээн Гитлерниң кордалындан чүү-даа үнмейн барган. Оларның эң баштай четчелеп тургусканы 825 дугаарлыг батальону белорус партизаннарга удур чоруттунган турган, ынчалза-даа туттурган кижилер нацистерниң офицерлерин кыра шаап кааш, партизаннарның талазынче чүмү-биле шилчип кире берген». (Номнуң 11-ги арнында ынчаар бижээн).

Номда маадыр бүрүзүнүң намдары, ооң маадырлыг чорукче оруу, маадырларны билир чораан кижилерниң сактыышкыннары кирип турар.

Ук ном Муса Джалильдиң чогаалдарын сонуургаар, ооң маадырлыг чоруун өөренип көөр кижилерге дыка ажыктыг боор турар.

Амир МАХМУДОВ.
Татар АССР.

КЕДЕРГЕЙ-ЛЕ ОЙНААН

Канаданың Торонто хоорайның «Синема» кинотеатрынга «Дерсу Узала» деп совет фильмни көргүскен. «Торонто стар» солун фильмниң чедиишкинин кончуг чөптүг деп демдеглээн: 1975 чылда ол «Оскар» шаңналын алган, а бир чыл эрткенде «фестивальдың фестивалынга» (Торонтога делегейниң кинокөрүлдезиниң чаңчыл болган ады ындыг) хамыкты кайгаткан. Канадада эң улуг солуннарның бирээзи алдарлыг кинорежиссёр Акира Куросаваның ажылын мактап, совет сценарист Юрий Нагибин, артистер Юрий Соломин болгаш Максим Мунзук оон чыда калбас-тыр деп айыткан. Фильмде Дерсунуң овур-хевирин кедергей уран мергежилдиг көргүскен.

Мында көрүкчүлер Куросаваның чогаадыкчы ажылы-биле эвээш бичии-даа бол таныш. Сураглыг режиссёрнуң чамдык ажылдарын кино сонуургакчыларының клубтарынга, теледамчыдылгаларга көргүзүп турар.

Совет кино—«Дерсу Узаланы»—Канадага көргүскени кайгамчык таварылга болду. Чүге дээрге маңаа келгенден бээр дөрт чыл иштинде бистиң кинематографистеривистиң ажылын бо чурттуң экраннарынга ол хире делгереңгей-биле көргүскенин билбейн-дир мен.

А. ПАЛЛАДИН,
ПМА-ның Канадада тускай корр.

«Экран» журналдан.

ШЫДЫРАА

ШЫЫРАКТАР ИЛЕРЭЭН

Кызылдың бирги чери дээш шыдыраа маргылдаазының сөөлгү, чедиги салыының мурнунда чемпион атты чаалап ап болгу дег ийи кижи илереп үнген. Ол болза М. Дарташ биле Ч. Оюн-дур.

Алдыгы салыгда М. Дарташ А. Делгер-оол-биле ойнааш, инициативаны алгаш, чараш комбинацияны ажыглааш, уткан. Ол ам 5,5 санныг.

1977 чылда Кызылдың чемпиону Ч. Оюн алдыгы салыгда М. Кууларны дужуп бээринче албадаан. Ч. Оюн 4,5 санныг.

Чедиги шиитпирлиг салыгда Ч. Оюн—В. Бузыкаев, Ю. Белов—М. Дарташ ойнаар. Сөөлгү салыг октябрь 29-та болур.

Н. ШИШИГИН,
маргылдааның кол судьязы.

Агаар

Бөгүн республикага биче булуттаар, чагбас. Соңгу-чөөн чүк угланыышкынныг хаттың дүргени секундада 1—6 метр чедер. Агаарның температуразы 0—5 градус чылыыр, чамдык черлерге 0—5 градус соор.

Кызылга база аяс хүн болур. Хат кошкак. Агаар дүне 12—15 градус соор, хүндүс 1—3 градус чылыыр.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ОКТЯБРЬ 27-ДЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00—«Үе». Информастыг программа.
10.35—Эртенги гимнастика.
10.55—«Харыылаңар, горнистер!».
11.25—«Оолдар». Уран-чечен телефильм. 2-ги сериязы.
12.30—Ленинчи комсомолдуң шаңналының лауреады Сибирьниң танцы-ның Красноярскиниң Күрүне ансамблиниң концерти. Удуртукчузу — РСФСР-ниң улустуң артизи М. Годенко.
13.15—16.50—Чапсар.
16.50—ВЛКСМ-ниң 60 чылынга. Документалдыг фильмнер программазы: «Хүн бүрү маадырлыг чорук», «Улуска чүнү белекке бээр сен», «Хараачыгай».

КЫЗЫЛДАН

18.00—«Компромисс». Мультфильм.
18.10—Телемедээлер.
18.25—Телефильм.
18.40—«Ленинчи комсомолдуң юбилейинге». Дамчыдылга.
19.10—«Хүн медээлери». Киножурнал.
19.20—«Тыва неделя». Информастыг программа.

МОСКВАДАН

19.40—«Москва болгаш москвачылар».
20.25—«Комсомолчулар — доспес чүректер». Совет ыр концерти.
20.50—01.10— Аныяктарның Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң 60 чылынга тураскаатпан ВЛКСМ ТК-ның болгаш Москваның база Москва областың комсомол активиниң байырлыг хуралы. Байырлыг концерт. Кремльдиң Съездилер ордузундан дамчыдылга. Чапсарда — «Үе». Информастыг программа. Төвгенде — медээлер.

ИИЙИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

18.00—П. Чайковский — Ийиги симфония. Төп телевидениениң болгаш Бүгү-эвилел радиозунуң Улуг симфония оркестри күүседир. Дирижеру — РСФСР-ниң артизи. В. Федосеев.
18.40—Чарлалдар.
18.55—«Поэзия». В. Маяковский. Артист Л. Филатов номчуур.

КЫЗЫЛДАН

19.40—«Янзы-бүрү чылдарның шүлүктери». О. Берггольцтуң шүлүктерин РСФСР-ниң алдарлыг артизи З. Шарко номчуур.
20.05—21.45—«Сээң орденнериң, комсомол!» Телефильм.

Редакторнуң оралакчызы К. К. САТ.

КИНО

ОКТЯБРЬ 27-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Онза кичээнгей девискээринде» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.40 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Киночыынды». 11.00 «Аныяк гвардия» 15.00, «Тайга хаанының төнчүзү». 12.30, 18.00, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Дагжа-ла, барабан» 15.00, «Тайгага сегирип алыышкын» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Улуг самдарлар» 15.00, «Солдат болгаш чаан» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

Александра Александровна Седийниң 1970 чылда Кызылдың эмчи училищезин доозканының дугайында II серия-лыг, № 467543 дипломну читкенин барымдаалааш, ону ам күш чок деп санаар.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ:
индекс 667000

Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажың № 3, ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң оралакчызының 2-35-24, 2-31-75, харысалгалыг секретарьның 2-23-35, секретариаттың 2-23-35, партийжи амыдырал болгаш совет тургузуг килдистериниң 2-37-13, пропаганда килдизиниң 2-31-75, культура килдизиниң 2-23-54, көдээ ажыл-агый килдизиниң 2-21-47, үлетпүр килдизиниң 2-22-64, чагаа килдизиниң 2-41-27, информация килдизиниң 2-20-60, корректорларның 2-27-41, бухгалтерияның 2-12-45, солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тираж 17531. Чагыг 2710.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садының талазы-биле эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Щетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажың № 1). ТС—00951.